EXERCITIA
SPIRITVALIA
S. P.
IGNATII
LOYOLÆ.

D. Fran.ci Merlini: ex dono Rev.mi P.ris Vincentij Carafæ Societatis Iesu Prepos. Gen.lis.

EXERCITIA SPIRITVALIA S.P. IGNATII LOYOLÆ.
E TYPOGRAPHIA REGIA PARISIIS. MDC.XLIIII.

ANIMA Chriſti ſanctifica me. Corpus Chriſti ſalua me. Sanguis Chriſti inebria me. Aqua lateris Chriſti laua me. Paſſio Chriſti conforta me. O bone IESV exaudi me: intra tua vulnera abſconde me: ne permittas me ſeparari a te: ab hoſte maligno defende me: in hora mortis meæ voca me, & iube me venire ad te; vt cum Sanctis tuis laudem te in ſæcula ſæculorum. Amen.

PAVLVS PAPA III.

ad perpetuam rei memoriam.

PASTORALIS *officii cura, in vniuersum Christi gregem nobis commissa, & diuinæ gloriæ ac laudis amor facit, vt ea quæ salutem animarum, & spiritualem earum profectum iuuant, amplectentes, vota eorum qui aliquid, quod fouere & nutrire pietatem in Christi fidelibus valeat, a nobis exposcunt, ad exauditionis gratiam admittamus. Cum ergo (sicut dilectus filius, nobilis vir, Franciscus de Borgia, Dux Gandiæ nobis nuper exponi fecit) dilectus filius* IGNATIVS DE LOYOLA, *Præpositus generalis So-*

cietatis IESV, *per nos in alma Vrbe nostra erectæ, & per nos auctoritate Apostolica confirmatæ; quædam Documenta, siue Exercitia spiritualia ex sacris Scripturis, & vitæ spiritualis experimentis elicita, composuerit, & in ordinem, ad pie mouendos fidelium animos, aptissimum redegerit; illaque Christi fidelibus, ad spiritualem consolationem, & profectum magnopere vtilia & salubria esse, non solum fama, ex plurimis locis allata, prædictus Franciscus Dux didicerit; sed etiam experimento manifesto, cum Barcinone, tum Valentiæ, tum Gandiæ id compertum habuerit. Quare idem Franciscus Dux nobis humiliter supplicari fecit, vt*

Documenta, & ſpiritualia Exercitia prædicta, quo latius eorum fructus pateat, & plures Chriſti fideles maiori cum deuotione ad vtendum illis inuitentur, examinari facere, &, ſi approbatione & laude digna inueniremus, approbare & laudare, aliaſque in præmiſsis opportune prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui Documenta & Exercitia huiuſmodi examinari fecimus, & quæ teſtimonio ac relatione dilecti filii noſtri Ioannis Tituli Sancti Clementis, Presbyteri Cardinalis, Burgenſis Epiſcopi, ac hæreticæ prauitatis Inquiſitoris, & venerabilis fratris noſtri Philippi Saluciarum Epiſcopi, ac dictæ Vrbis no-

ſtræ in ſpiritualibus Vicarii generalis, nec non dilecti filii Ægidii Foſcararii noſtri ſacri Palatii Magiſtri, nobis deſuper facta, pietate ac ſanctitate plena, & ad ædificationem & ſpiritualem profectum fidelium valde vtilia & ſalubria eſſe & fore comperimus; debitum etiam reſpectum ad fructus vberes, quos IGNATIVS, *& ab ipſo inſtituta Societas præfata, in Eccleſia Dei vbique gentium producere non ceſſant, & ad maximum adiumentum, quod ad id prædicta Exercitia attulerunt, non immerito habentes; huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, Documenta & Exercitia prædicta, ac omnia & ſingula in eis contenta, auctoritate prædicta,*

tenore præſentium, ex certa ſcientia noſtra approbamus, collaudamus, ac præſentis ſcripti patrocinio, communimus: hortantes plurimum in Domino, omnes & ſingulos, vtriuſque ſexus, Chriſti fideles vbilibet conſtitutos, vt tam piis Documentis & Exercitiis vti, & illis inſtrui deuote velint. Nec non concedentes, vt huiuſmodi Documenta, & ſpiritualia Exercitia imprimi, a quocumque bibliopola per prædictum IGNATIVM *eligendo, libere & licite valeant. Ita tamen, vt poſt primam editionem, ſine conſenſu eiuſdem* IGNATII, *vel ſucceſſorum eius, nec ad hoc, nec ab alio omnino, ſub excommunicationis, & quingentorum duca-*

torum piis operibus applicandorum pœna imprimi poßint. Ac mandantes nihilo minus vniuersis & singulis locorum Ordinariis, ac personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, & Cathedralium ac Metropolitanarum Ecclesiarum Canonicis, & earumdem Ordinariorum Vicariis, in spiritualibus, generalibus, & officialibus vbilibet constitutis, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum, per se, vel alium, seu alios, cuiuis de Societate prædicta, vel aliis quorum intererit, in præmißis spiritualibus Exercitiis, efficacis defensionis præsidio aßistentes; faciant auctoritate nostra, illos dicta concessione & approbatione pacifice frui &

gaudere : non permittentes eos , per quoscumque, contra præsentium tenorem quomodolibet molestari : contradictores quoslibet & rebelles per censuras & pœnas Ecclesiasticas , ac alia opportuna iuris remedia , appellatione postposita , compescendo : inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis ; non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilii Generalis de duabus dietis , dummodo vltra tres aliquis auctoritate præsentium non trahatur , & quibusuis aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis , ceterisque contrariis quibuscumque : aut si aliquibus communiter vel

diuisim,

diuisim, ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, quod præsentium literarum transumptis, manu Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius Prælati, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, plena fides vbique habeatur, & illis stetur, tam in iudicio, quam extra, ac si originales literæ exhiberentur & ostenderentur.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum sub annulo piscatoris, die

vltimo Iulii millesimo quingentesimo quadragesimo octauo, Pontificatus nostri anno decimoquarto.

BLO. EL. FVLGINEN.

TESTIMONIA EORVM QVIBVS CENSVRA EXERCITIORVM eſt commiſſa.

In prima tranſlatione.

Legimus omnia in volumine hoc digeſta, nobiſque valde placuerunt, & ad animarum ſalutem in primis conducibilia ſunt viſa.

CARDINALIS BVRGENSIS.

Concedimus vt opus hoc, omni laude dignum, & Chriſtianæ profeſſioni valde proficuum, imprimatur.

PHILIPPVS VICARIVS.

Non poterunt tam ſanƈta Exercitia non maximum commodum præſtare cuilibet ſtudioſo. Ideo obuiis etiam vlnis ampleƈtenda ſunt.

F. ÆGIDIVS FOSCARARIVS
Magiſter ſacri Palatii.

In ſecunda tranſlatione.

Legimus ſpiritualia hæc Exercitia, placentque nobis valde: & digna iudicamus, quæ ab omnibus orthodoxæ fidei cultoribus recipiantur & magni fiant.

CARDINALIS BVRGENSIS.

Concedimus, vt opus hoc, omni laude dignum, & Chriſtianæ profeſſioni valde proficuum, imprimatur.

PHILIPPVS VICARIVS.

Cum nequeat ſubſiſtere diu Chriſtiana religio ſine exercitiis & meditationibus aliquibus ſpiritualibus, (in meditatione enim, inquit vates, exardeſcit anima mea) nullas arbitror magis opportunas his, quæ procul dubio ex ſcripturarum ſtudiis, & longo rerum vſu natæ ſunt.

F. ÆGIDIVS FOSCARARIVS,
Magiſter ſacri Palatii.

QVIDAM DE SOCIETATE IESV deuoto Lectori eiusdem Societatis salutem in Domino.

HÆC *Documenta ac spiritualia Exercitia, quæ non tam a libris, quam ab vnctione sancti Spiritus, & ab interna experientia, & vsu tractandorum animorum edoctus, noster in Christo pater* M. IGNATIVS DE LOYOLA *Societatis nostræ Institutor, & Præpositus generalis, vt præmissum est, composuit, ab idiomate Hispanico, in Latinum, duobus modis sunt versa: altera versio, non solum sensum sensui, sed pene verbum verbo; altera (quæ visa est præferenda) sensum tantum sensui, sed fideliter, reddebat. Cum autem Exercitia hæc, vt satisfieret quorumdam, & præcipue illustrissimi Ducis Gandiæ Francisci de Borgia deuotioni, qui optabat approbari ea, Sedis Apostolicæ auctoritate, quæ iampridem & spiritualis plurimorum omnis generis & conditionis hominum profectus (qui per ea Spiritum Domini vel hauserant, vel mirum in modum auxerant) vbique approbauerat; cum, inquam, ante approbationem summi Pontificis, destinatis censoribus videnda proponerentur, vtraque translatio eis est oblata: & licet omnino liberæ censuræ eorum subiicerentur,*

vt adderent, minuerent, mutarent, prout in Domino videretur; tamen ne verbo quidem mutato, vtramque versionem (quod testimoniis eorumdem in archetypis exemplaribus patet) approbarunt. Quod ad impressionem attinet, hoc te, pie Lector, monitum velim, non iis, qui tantum lecturi Exercitia, sed qui facturi, vel potius aliis tradituri sunt, esse hoc laboris & operæ impensum. Cum enim ad fructum vberem capiendam parum sit legisse, nisi strenue quis in eis se exercuerit, & magistrum in rebus spiritualibus versatum sit nactus; constat non eo animo impressa esse, vt passim in vulgus emanarent: sed cum laboriosum nimis esset, nec sine magno temporis & impensarum dispendio, tam multa exemplaria manu scribere, quibus ad Societatis ipsius vsum opus erat, & vt, varietate & erratis plurimis (quæ in manuscriptis deprehendi solent) deuitatis, indubitatæ fidei exemplaria suppeterent, typis hoc opus excusum est: sed omnia excusa volumina in potestatem Societatis, ad ipsius, vt diximus vsum (ita vt nec vendi, nec excudi vllibi possint) sunt redacta. De his te monere, pie Lector (si forte minus innotuerant) cum perspecta mihi sint prædicta omnia, officii mei esse duxi. Vale in Domino. Romæ VI. *Idus Augusti*, MDXLVIII.

ANNOTATIONES QVÆDAM
ALIQVID AFFERENTES INTELLIGENTIÆ ad Exercitia ſpiritualia quæ ſequuntur.

Vt iuuari poſsit tam is, qui ea traditurus eſt, quam qui accepturus.

PRIMA eſt Annotatio, quod ipſo nomine ſpiritualium Exercitiorum intelligitur modus quilibet examinandi propriam conſcientiam; item meditandi, contemplandi, orandi ſecundum men-

tem & vocem : ac poſtremo alias quaſcumque ſpirituales operationes tractandi, vt dicetur deinceps. Sicut enim deambulare, iter facere, & currere, exercitia ſunt corporalia ; ita quoque præparare & diſponere animam ad tollendas affectiones omnes male ordinatas, & iis ſublatis, ad quærendam & inueniendam voluntatem Dei, circa vitæ ſuæ inſtitutionem, & ſalutem animæ, exercitia vocantur ſpiritualia.

Secunda eſt, quod ille qui modum & ordinem alteri tradit meditandi, ſiue contemplandi, fideliter narrare debet meditationis ſeu contem-

templationis hiſtoriam; percurſis obiter dumtaxat punctis illius præcipuis, & adiecta ſolum breui declaratiuncula; vt is qui meditaturus eſt, accepto veritatis hiſtoricæ primum fundamento, diſcurrat poſtea & ratiocinetur per ſeipſum. Ita enim fiet, vt dum aliquid inuenerit, quod elucidationem vel apprehenſionem hiſtoriæ, aliquanto maiorem præbeat, ſiue ex diſcurſu proprio, ſiue ex diuina mentis illuſtratione id contingat, guſtum delectabiliorem, & vberiorem fructum percipiat, quam ſi res ipſa ei ab altero diffuſius narrata & declarata eſſet. Non enim abun-

dantia ſcientiæ, ſed ſenſus & guſtus rerum interior deſiderium animæ explere ſolet.

Tertia eſt, quod cum in ſequentibus omnibus Exercitiis ſpiritualibus vtamur actibus intellectus quando diſcurrimus, voluntatis vero quando afficimur, aduertendum eſt in operatione, quæ præcipue eſt voluntatis, dum voce aut mente cum Domino Deo vel Sanctis eius colloquimur, maiorem exigi a nobis reuerentiam, quam dum per vſum intellectus, circa intelligentiam potius moramur.

Quarta eſt, quod licet Exercitiis ſequentibus aſſignentur quatuor

hebdomadæ, totidem Exercitiorum partibus, ſingulæ ſingulis reſpondentes, videlicet; vt in prima hebdomada fiat conſideratio de peccatis; in ſecunda de Domini noſtri IESV Chriſti vita vſque ad ingreſſum eius in Ieruſalem die Dominica Palmarum, in tertia de Paſſione eiuſdem; in quarta de Reſurrectione & Aſcenſione, adiectis tribus orandi modis; non tamen ita accipiendæ ſunt dictæ hebdomadæ, vt neceſſe ſit vnamquamque continere ſeptem vel octo dies. Cum enim contingat alios aliis tardiores vel promptiores eſſe ad conſequendum id quod quærunt (pu-

ta in prima hebdomada contritionem, dolorem, & lacrymas de peccatis ſuis) aliquos etiam plus aut minus agitari probarique variis ſpiritibus; expedit nonnunquam [a] ſuccidi hebdomadam quamcumque, vel extendi, iuxta materiæ ſubiectæ rationem. Solet tamen totum Exercitiorum tempus triginta dierum, aut circiter, ſpatio concludi.

Quinta eſt, Quod mirum in modum iuuatur qui ſuſcipit Exercitia, ſi magno animo atque liberali accedens, totum ſtudium & arbitrium ſuum offerat ſuo Creatori: vt de ſe ſuiſque omnibus id ſtatuat, in quo ipſi potiſſimum

ſeruire poſſit, iuxta eiuſdem beneplacitum.

Sexta eſt, quod tradens Exercitia, ſi animaduertat ei qui recipit, nullas incidere ſpirituales animi commotiones, vt ſunt conſolationes, vel triſtitiæ, neque diuerſorum ſpirituum agitationes; ſedulo debet percontari, an ipſa Exercitia præſcriptis agat temporibus, & quibus modis; an etiam obſeruet diligenter cunctas Additiones; & de ſingulis ratio poſtuletur. Porro de conſolationibus & deſolationibus infra tractabitur, pag. 252. De Additionibus vero pag. 84.

Septima eſt, quod is qui alterum

exercendum curat, ſi eum videat deſolatione affici ſeu tentatione, cauere debet ne ſe durum vel auſterum ipſi exhibeat, ſed mitem potius ac ſuauem præſtet, confirmato eius animo ad agendum ſtrenue in poſterum: detectiſque inimici noſtri verſutiis, eum ad conſolationem ſtudeat diſponere tamquam breui ſubſecuturam.

Octaua eſt, quod circa conſolationes & deſolationes ſumentis Exercitia, & circa aſtutias inimici poterunt vſui eſſe regulæ, quæ [b] in prioribus duabus hebdomadis habentur, de variis ſpiritibus internoſcendis.

Nona eſt, quod quando exercendus eſt quiſpiam ſpiritualium rerum inexpertus , vnde contingat eum in prima hebdomada craſſis quibuſdam apertiſque tentationibus vexari , oſtenſis iam inde proſequendi obſequii diuini certis impedimentis, (cuiuſmodi ſunt moleſtia , anxietas , pudor, timor , habita honoris mundani ratione) tunc illi, qui eum exerceri docet,ſuperſedendum eſt vſu regularum, quæ ad ſecundam hebdomadam pertinent , de diſcretione ſpirituum , & iis vtendum ſolis, quæ in prima dantur. Quia quantum alter ex his accepturus eſt commodi , tantumdem

ex illis diſpendii referret ob ſubtilitatem rei, & ſublimitatem, quæ eſt ſupra eius captum.

Decima eſt, quod qui exercetur, ſi tentationibus iactetur boni ſpeciem præ ſe ferentibus, tunc muniendus eſt per dictas regulas hebdomadæ ſecundæ. Humani enim generis inimicus per boni ſpeciem eos vt plurimum oppugnat qui antea in via vitæ, quam illuminatiuam appellant, reſpondente Exercitiis ſecundæ hebdomadæ, fuerint potius verſati, quam in altera, quæ purgatiua dici ſolet, [c] atque per Exercitia primæ hebdomadæ comprehenditur.

Vnde-

Vndecima eſt, quod exercenti ſe in prima hebdomada, expedit neſcire, quid in ſecunda ſit acturus: ſed ad conſequendum illud, quod tunc quærit, acriter laborare, perinde ac ſi nihil boni poſtea eſſet reperturus.

Duodecima eſt, quod admonendus eſt is qui exercitatur, vt cum in quotidiano quolibet Exercitio, ex quinque infra deſcribendis, expendi debeat vnius horæ tempus; curet ſemper animi quietem in hoc reperire; quod plus temporis potius, quam minus, inſumpſiſſe, ſibi conſcius ſit. Frequens eſt enim dæmoni hoc agere,

vt præfixum meditationi vel orationi temporis ſpatium decurtetur.

Decimatertia eſt, quod cum facile ſit ac leue, affluente conſolatione, integram contemplationis horam traducere; difficillimum econtra, incidente deſolatione; idcirco aduerſus tentationem ac deſolationem ſemper pugnandum eſt, producto vltra præfinitam horam Exercitio, vincendi gratia. Ita enim non ſolum diſcimus reſiſtere aduerſario, ſed eum etiam expugnare.

Decimaquarta eſt, quod ſi vacans Exercitiis cernatur conſolatione multa & feruore magno ferri, ob-

uiandum eſt, ne promiſſo aliquo vel voto inconſulte ac præcipitanter facto ſe obſtringat: idque tanto fuerit diligentius præuertendum, quanto ille ingenii eſſe inſtabilioris perſpicitur. Quamuis enim vnus alterum iuſte mouere poſſit ad ingreſſum religionis, in qua emittenda ſint obedientiæ, paupertatis, atque caſtitatis vota; quamuis præterea maioris meriti ſit opus ex voto quam ſine voto factum, plurima nihilo minus ratio habenda eſt conditionis propriæ perſonarum. Item attente eſt conſiderandum, quid commodi vel incommodi poſſit occurrere, ad illud præſtan-

dum, quod aliquis promissurus sit.

Decimaquinta est, quod tradens Exercitia non debet alterum impellere ad paupertatem & promissionem eius, magis quam ad oppositum; neque ad hoc potius, quam ad illud institutum vitæ: quia licet extra Exercitia licitum sit, & pro merito ducendum, si quis cælibatum, religionem, & aliam quamcumque Euangelicam perfectionem amplecti suadeat iis omnibus, quos ex personarum & conditionum ratione probabile sit fore idoneos; longe tamen conuenientius, meliusque est, inter Exercitia ipsa id non attentare; sed Dei potius

voluntatem quærere, atque præstolari, donec ipſe Creator ac Dominus noſter animæ ſibi deuotæ ſeſe communicet, eamque amplexans ad ſui amorem, laudem & ſeruitium diſponat, prout maxime ſcit eſſe commodum. Quapropter dictanti Exercitia ſtandum eſt in quodam æquilibrio, ſinendumque vt citra medium, Creator ipſe cum creatura, & hæc viciſſim cum illo rem tranſigat.

Decimaſexta eſt, quod vt Creator ipſe Dominuſque noſter in creatura ſua certius operetur, ſi accidat animam ad aliquid minus rectum affici atque inclinari, ſummo-

pere ac totis viribus nitendum eſt in contrarium; (vt puta, ſi ad officium vel beneficium adipiſcendum aſpiret, non diuinæ gloriæ, aut communis animarum ſalutis cauſa, ſed commoditatis ſuæ negotiorumque temporalium dumtaxat) tunc affectus ad oppoſitum impelli debet per aſſiduas orationes, & alia exercitia pia, in quibus a clementia Dei oppoſitum petatur: videlicet, hunc vt ille animum offerat ipſi Deo, ſe tale officium vel beneficium, aut aliud quiduis iam non appetere, niſi priorem affectum adeo mutauerit, vt nihil iam omnino deſideret, vel poſſideat alia

ex cauſa, quam diuini cultus & honoris.

Decimaſeptima [d] perutilis eſt, quod ſcilicet tradens Exercitia, inquirere ac ſcire nolens proprias alterius cogitationes & peccata; ſupereſt, vt certior factus fideliter de cogitationibus a vario ſpiritu immiſſis, & ad maius, aut minus bonum trahentibus, ſpiritualia nonnulla Exercitia illi præſcribat, præſenti animæ neceſſitati opportuna.

Decimaoctaua eſt, quod iuxta eius, qui exercetur, habitudinem, puta pro ætate, doctrina, vel ingenio, accommodari debent

Exercitia : ne cui rudi aut imbecilli ſeu debili ea imponantur, quæ ferre non poſſit citra incommodum, nedum ad profectum ſuum aſſumere. Similiter, prout cuique in animo eſt ſeſe diſponere, impartiendum id demum eſt, quod eum potiſſimum iuuare poſſit. Propterea ei, qui ſe inſtrui dumtaxat poſtulat, & ad gradum aliquem perduci, in quo animus ſuus conquieſcat; tradi poteſt Particulare primum Examen infra poſitum, pag. 43. deinde generale pag. 48. ſimulque modus orandi mane per horæ dimidium, ex præceptorum Dei, & peccatorum mortalium con-

consideratione, de qua pagina 191. Suadendum etiam fuerit, vt octauo quoque die peccata sua confiteatur, & quindecim dierum interuallo, vel octo potius, si affectus impellat, sumat Eucharistiæ Sacramentum. Ista Exercitationis ratio proprie competit rudioribus, seu illiteratis, quibus insuper exponenda erunt singula præcepta Dei, atque Ecclesiæ; mortalia peccata, cum quinque sensibus, & operibus misericordiæ. Itidem si is, qui tradit Exercitia, alterum viderit debilis esse naturæ, ac parum capacis, vnde modicus prouentus & fructus sperari queat, sa-

tius fuerit aliqua ex dictis leuioribus Exercitiis ipsi præscribere vsque ad confessionem peccatorum: postea nonnulla conscientiæ examina, & methodum confessionis frequentioris dare, quibus iam paratum sibi animæ profectum seu lucrum tueri possit. Non erit autem progrediendum ad electionum dictamina, aliorumve, quam primæ hebdomadæ, Exercitiorum: quoties præsertim alii adsunt maiori cum fructu exercitandi, nec omnia omnibus præstare temporis permittit angustia.

Decimanona est, Quod homini negotiis publicis, vel aliis con-

uenientibus diſtricto, ſiue ingenio, ſiue literis præditus ſit, ſuppetente ipſi hora vna & dimidia diebus ſingulis ad ſumenda nonnulla Exercitia; exponendum primo erit, quem in finem homo creatus ſit: deinde per horam dimidiam examen particulare, deinceps generale cum modo rite confitendi, ſumendique ſancti Sacramenti, tradi ei poſſunt: præſcribendo etiam, vt mane, per triduum, ſpatio vnius horæ meditationem agat de primo, ſecundo ac tertio peccato, vt docetur pagina 62. Poſtea per alios tres dies eadem hora de proceſſu peccatorum, vt

pagina 71. Per alios totidem de pœnis, quæ peccatis reſpondent pagina 79.

Dictandæ quoque illi erunt intra totum dictarum trium meditationum tempus, decem Additiones illæ, quæ habentur pagina 84.

Obſeruabitur eadem meditandi ratio circa myſteria Domini noſtri IESV Chriſti, quæ infra in ipſiſmet Exercitiis late explicatur.

Vigeſima eſt, Quod ei qui a negotiis liberior eſt, & fructum conſequi ſpiritualem optat, quam poſſit maximum, tradenda ſunt omnia Exercitia eodem, quo procedunt, ordine: & quidem ſcribi

rerum capita , ne excidant e memoria , expedit : in quibus (ſecundum ſucceſſum communiorem) tanto maiorem faciet progreſſum ſpiritualis vitæ , quanto magis ab amicis notiſque omnibus , & ab omni rerum humanarum ſolicitudine ſeſe abduxerit : vt ſi ab ædibus priſtinis migret in domum cellamve aliquam ſecretiorem , vnde ipſi liberum ſecurumque ſit egredi ad Matutinum , ſacrum Miſſæ , vel ad Veſperarum officium cum libuerit , audiendum , abſque familiaris cuiuſquam interpellatione . Ex qua quidem loci ſeceſſione inter alias multas commoditates hæ

tres præcipue consurgunt. Prima quod exclusis amicis & familiaribus, negotiisque minus recte ordinatis ad Dei cultum, gratiam apud Deum non mediocrem meretur. Secunda, quod per huiusmodi secessum intellectu minus quam antea distracto in diuersas partes, sed collecta redactaque omni cogitatione ad rem vnam, scilicet ad obsequendum Deo Creatori suo, & saluti animæ suæ consulendum, multo liberius ac expeditius vtitur naturæ viribus in quærendo eo quod desiderat tantopere. Tertia, quod quanto se magis reperit, anima segregatam ac soli-

tariam, tanto aptiorem ſeipſam reddit ad quærendum, attingendumque Creatorem & Dominum ſuum: ad quem inſuper, quo propius accedit, eo melius ad ſuſcipienda bonitatis diuinæ dona diſponitur.

EXERCITIA
QVÆDAM SPIRITVALIA,
PER QVÆ HOMO DIRIGITVR,

vt vincere ſeipſum poſſit , & vitæ ſuæ rationem , determinatione a noxiis affectibus libera , inſtituere.

IN primis , vt per huiuſmodi Exercitia , tam qui ea tradit , quam qui accipit, iuuari queat,ſupponendum eſt,Chriſtianum vnumquemque pium, debere promptiore animo ſententiam ſeu propoſitionem obſcuram alte-

alterius, in bonam trahere partem, quam damnare. Si vero nulla eam ratione tutari possit, exquirat dicentis mentem; &, si minus recte sentiat, vel intelligat, corripiat benigne: hoc nisi sufficit, vias omnes opportunas tentet, quibus illum sanum intellectu, ac securum reddat ab errore.

Principium siue fundamentum.

CREATVS est homo ad hunc finem, vt Dominum Deum suum laudet ac reuereatur, eique seruiens tandem saluus fiat. Reliqua vero supra terram sita creata sunt hominis ipsius causa, vt eum

ad finem creationis suæ prosequendum iuuent: vnde sequitur vtendum illis vel abstinendum eatenus esse, quatenus ad prosecutionem finis vel conferunt vel obsunt. Quapropter debemus absque differentia nos habere circa res creatas omnes ([e] prout libertati arbitrii nostri subiectæ sunt, & non prohibitæ;) Ita vt (quod in nobis est) non quæramus sanitatem magis quam ægritudinem: neque diuitias paupertati, honorem contemptui, vitam longam breui præferamus. [f] Sed consentaneum est, ex omnibus ea demum quæ ad finem ducunt eligere ac desiderare.

Examen particulare & quotidianum, tria tempora complectens, ad dispositionem sui ac duplicem discussionem accommoda.

PRIMVM tempus est matutinum, quo debet homo, statim dum a somno surgit, proponere diligentem sui custodiam circa peccatum aut vitium aliquod particulare, a quo emendari cupit. Secundum est pomeridianum, in quo petenda est a Deo gratia, vt reminisci possit ille quoties in peccatum seu delictum istud particulare inciderit, & in posterum cauere: deinde priorem faciat discussionem, exigens ab anima sua rationem de pec-

cato, ſeu vitio iam dicto, & ſingulas diei partes præteritas percurrens ab ea hora, qua ſurrexit vſque ad præſentem, quoties illud commiſerit, & puncta totidem ſignet in priore linea figuræ ſubſcriptæ. Quibus peractis denuo proponat per ſpatium diei reliquum diligentius ſeſe cohibere. Tertium erit veſpertinum tempus, in quo poſt cœnæ horam facienda eſt diſcuſſio ſecunda, percurſis itidem horis ſingulis, ab examine priore vſque ad præſens lapſis; & eodem modo rememoratis enumeratiſque vicibus quibus deliquerit, parem eis punctorum numerum ſignabit in poſte-

riore linea figuræ, ſequenti ſimilis ad hoc præparatæ.

Additiones quatuor vtiles ad faciliorem & celeriorem peccati ſeu vitii cuiuſuis extirpationem.

PRIMA eſt, vt quoties id peccati ſeu delicti genus homo commiſerit, manu pectori admota, doleat de lapſu; quod fieri poteſt etiam aſſiſtentibus aliis, nec aduertentibus.

Secunda eſt, vt ſub noctem numeratis comparatiſque inuicem punctis linearum, quarum prior priori examini, poſterior poſteriori aſſignatur, attendat an a priore

examine vſque ad ſecundum aliqua ſucceſſerit emendatio.

Tertia eſt, vt conferat diei ſecundæ atque præcedentis examina inuicem; conſiderans ecquid ſibi emendationis interuenerit.

Quarta, vt collatis hebdomadarum duarum inter ſe examinibus, pari modo, factæ vel omiſſæ emendationis rationem habeat.

Item notandum eſt ex ſequentibus figuris, primam ceteris longiorem deputari diei primæ, puta Dominicæ; ſecundam vero diei Lunæ, paulo breuiorem; & ita deinceps: cum par ſit diminui in dies erratorum numerum.

Examen conſcientiæ generale; ad purgationem animæ, & ad peccatorum confeßionem vtilißimum.

PRO comperto ponitur, triplex incidere homini cogitationum genus; vnum ex proprio ſurgens motu ipſius hominis: reliqua vero duo extrinſecus aduenientia, ex boni ſcilicet vel mali ſpiritus ſuggeſtione.

De cogitatione.

DVOBVS modis elicitur meritum ex mala cogitatione in materia peccati mortalis, de qua hic ſermo eſt. Primo, quando ſuggeritur de patrando mortali crimi-

ne cogitatio, ſed ea confeſtim repugnando vincitur. Secundo, quando prauæ iſtiuſmodi ſuggeſtioni ſemel ac iterum repulſæ, & ſubinde nihilo minus reuertenti continue reſiſtit homo, donec penitus expugnetur: quod quidem victoriæ genus merito alterum antecellit.

Peccat autem leuiter aliquis, ſeu venialiter quando in ſuborta peccati mortalis cogitatione aliquantulum moratur, quaſi auſcultando, vel quando aliqua obiter ſenſus delectatione afficitur, vel in ea retundenda ſeſe exhibet negligentem. Mortale vero peccatum,

per cogitationem duobus modis admittitur: Primo, quando cogitationi peccati præbetur quacumque ratione aſſenſus. Secundo, quando peccatum illud opere completur: idque grauius eſt priore ex tribus cauſis; videlicet, ob maiorem temporis decurſum, ob actum intenſiorem, & ob plurium denique offendiculum ſiue detrimentum.

De loquela.

VERBO etiam multifariam offenditur Deus; vt in blaſphemia, iuramento. Nam iurandum non eſt, neque per Creatorem, neque per creaturas vllas, niſi

concurrentibus his tribus, veritate, necessitate ac reuerentia. Porro intelligenda est necessitas, non in veritatis cuiuslibet affirmatione; sed eius tantum, quæ circa spirituale, corporale, vel etiam temporale bonum aliquod, momenti est non leuis. Reuerentiam dicimus, quando assumens diuinum nomen adhibet considerationem, vt Deo Creatori ac Domino debitus honor tribuatur.

Sciendum est autem, licet iuramentum temere seu vane factum per Creatorem sit grauius peccatum, quam per creaturam, difficilius tamen esse, per hanc, quam per

illum licite iurare, ſeruatis debitis circumſtantiis, quas diximus. Primo, quia in mentione creaturæ facienda per iuramentum, non ita excitamur aut reddimur attenti, vt ex veritate ac neceſſitate iuremus, ſicut nominato rerum omnium Creatore. Secundo, eo quod ad honorem Deo exhibendum cum reuerentia longe debilius mouemur ex commemoratione creaturæ, quam ipſius Dei Creatoris. Quamobrem iurare per creaturas perfectis magis conceditur, quam craſſioribus ſiue idiotis: quandoquidem perfecti ex contemplationis vſu aſſiduo & illuſtratione in-

tellectus, considerant propius atque deprehendunt Deum secundum essentiam, præsentiam & potentiam suam creaturæ cuilibet inesse: vnde ad præstandam illi debitam in iuramento reuerentiam, paratiores sunt aliis qui eo perfectionis nondum prouecti sunt. Tertio, quia creaturis ad confirmationem iuramenti crebrius adscitis, periculum esset idololatriæ: id quod imperfectis magis quam perfectis fuerit timendum.

Vitandum est insuper verbum otiosum, (inter alia locutionis peccata) quale esse intelligitur, quodcumque nec loquenti, nec alteri

prodeſt: nec eo etiam animo profertur, vt afferat vtilitatem. E conuerſo vero minime otioſum cenſendum eſt verbum illud, quodcumque ad animæ vel propriæ, vel alienæ: aut ad corporis, aut rei etiam temporalis, commodum pertinet; aut certe ad tale quidpiam ex dicentis mente dirigitur, etiamſi quis de negotiis loquatur, ab inſtituto ſuo alienis, vt religioſus de bellis vel mercimoniis. Ceterum ex ſermone quidem, ad finem bonum ordinato, meritum contingit: ad malum vero finem, aut futiliter prolatus ſermo, generat peccatum.

Sunt & oris peccata, mendacium, falſa teſtimonia, detractio. Nam detrahendum non eſt alteri, nec obmurmurandum. Reuelato enim mortali alicuius peccato, quod publicum non ſit, cum mala intentione, vel graui damno famæ alterius, mortale itidem peccatum committitur: veniali autem, veniale ſolum. Ad hæc quotieſcumque alienum patefacimus vitium vel defectum, noſtrum ipſorum vitium ac defectum ſimul commonſtramus. Verumtamen vbi recta mens eſt, de proximi delicto licebit loqui bifariam.

Primo, quando publicum eſt, vt

meretricium, vel damnatum in iudicio, vel perniciosum, puta ob errorem publicum, animos conuersantium corrumpentem.

Secundo, quoties occultum alicuius crimen indicatur alteri, per cuius subuentionem ille releuari a peccato possit; dummodo rei huius probabilis aliqua ratio vel coniectura offeratur.

Possent inter oris peccata irrisiones, contumeliæ, & alia id genus adscribi, quæ persequi licebit tradenti Exercitia, prout opus esse iudicauerit.

De

De opere.

PROPOSITIS ante oculos decem mandatis Dei, cum Ecclesiæ præceptis, & iussis maiorum, seu Superiorum, æstimandum est, quidquid sit operis aduersus quodlibet eorum, id peccatum esse: leuius aut grauius tamen, pro inæquali peccandi modo, & pro diuersa peccantium habitudine. Porro reduci ad iussa ducimus Superiorum, diplomata seu indulta Pontificum, pro infidelium expugnatione, vel Christianorum pace, concedi atque promulgari solita: per quæ ad confes-

ſionem peccatorum, & Euchariſtiæ ſanctæ ſumptionem, Chriſti fideles inuitantur. Peccat ſiquidem non leuiter, quicumque tam pias Rectorum Eccleſiæ cohortationes ſanctioneſque aſpernari audet ac tranſgredi.

Examinis generalis modus, particulas ſeu puncta quinque complectentis.

PRIMVM punctum eſt, Domino noſtro Deo pro beneficiis acceptis gratias agendas eſſe.

Secundum, quod debemus pro cognitione & expulſione peccatorum gratiam flagitare.

Tertium, de admiſſis præſenti die peccatis, rationem ab anima noſtra exigere, per horas ſingulas, ex quo ſurreximus, veſtigando. Et primo quidem circa cogitationem: deinde circa loquelam atque operationem, eodem ordine quo in particulari examine traditum eſt.

Quartum, poſcere veniam de delictis.

Quintum, proponere cum Dei gratia emendationem, & orationem dominicam poſt dicta omnia recitare. Pater noſter.

Confeßionis generalis & communionis vſus.

Ex Confeſſione generali vltro facta, inter alia pleraque percipiuntur tria hæc emolumenta. Primum, quod tametſi, qui annis ſingulis ſaltem confitetur ſemel, ad generalem huiuſcemodi Confeſſionem minime obligetur; eam tamen facienti ipſi multo plus commodi & meriti accedit, ob dolorem ſcilicet de peccatis, & malitia vitæ præteritæ, quem ita ſentit vehementiorem.

Secundum, quoniam inſpecta, per ſpiritualem exercitationem longe

quam antea manifeſtius natura & malitia peccatorum, tanto amplius commodum ac meritum percepturus eſt.

Tertium, quia conſentaneum eſt hominem ſic rite confeſſum, atque diſpoſitum, multo melius ſe habere ad Euchariſtiæ ſumptionem, quæ maxime confert & ad fugam peccati, & ad gratiæ receptæ conſeruationem & augmentum.

Porro generalis iſta Confeſſio, poſt hebdomadæ primæ Exercitia potiſſimum erit opportuna.

Primum Exercitium meditandi ſecundum tres animæ potentias, circa peccatum triplex. Et continet orationem præparatoriam, duo Præludia, & Puncta tria præcipua, cum vno Colloquio.

ORATIO præparatoria eſt, qua petimus a Domino gratiam, vt vires atque operationes noſtræ omnes ſincere ad eius gloriam & cultum tendant.

Primum Præludium eſt, ratio quædam componendi loci. Pro qua notandum eſt, quod in quauis meditatione, ſiue contemplatione de re corporea, vt puta de Chriſto, effingendus erit nobis, ſecundum

viſionem quamdam imaginariam, locus corporeus, id quod contemplamur repræſentans, veluti templum, aut mons; in quo reperiamus Chriſtum IESVM, vel MARIAM Virginem, & cetera, quæ ſpectant ad contemplationis noſtræ argumentum. Sin autem ſpeculationi ſubeſt res incorporea, vt eſt conſideratio peccatorum nunc oblata; poterit loci conſtructiò talis eſſe, vt ſi per imaginationem cernamus animam noſtram in corpore iſto corruptibili velut in carcere conſtrictam: hominem quoque ipſum in hac miſeriæ valle inter animalia bruta exulantem.

Secundum erit Præludium, vt a Domino id poſtulem, quod exopto, iuxta propoſitæ contemplationis argumentum: nimirum, ſi de Chriſti reſurrectione fuerit meditandum, petenda erit lætitia, qua gaudenti Chriſto congaudeam: ſin de paſſione; lacrymas, pœnas, & angores petam, ad compatiendum Chriſto patienti. In præſenti ergo meditatione pudorem confuſionemque mei ipſius debeo expoſcere, attendens quam multi homines ob peccatum mortale, vel vnicum, damnati fuerint; & quod ego toties peccando ſim damnationem commeritus.

No-

Notandum ad hæc, quod omni meditationi, ſeu contemplationi, præmitti debent tam Oratio præparatoria, quam præludia duo: ſed Oratio quidem ſemper fit eodem modo: Præludia vero pro diuerſitate rerum ſunt diuerſa.

Primum punctum erit, vt exerceatur memoria mea circa primum peccatorum omnium quod fuit ab Angelis commiſſum; adhibito ſtatim diſcurſu intellectus, atque voluntatis motu, inſtigante me ad voluenda, & intelligenda ea, per quæ erubeſcam, & confundar totus, facta vnius tantum peccati Angelorum cum tot meis com-

paratione : vnde colligere liceat, cum illi ob vnicum crimen addicti ſint inferno, quam ſæpe ipſe ſupplicium idem meruerim. In memoriam itaque dicimus trahendum eſſe, quo pacto Angeli creati primum in ſtatu gratiæ, ſed (quod neceſſe erat ad beatitudinis conſummationem) non volentes per arbitrii libertatem Creatori ſuo reuerentiam & obſequium præſtare, at contra eum ipſum inſoleſcentes, conuerſi fuerint ex gratia in malitiam, & de cælo ad infernum præcipitati. Conſequenter diſcurrendum erit per officium intellectus circa hæc penſiculatius: nec non

concitandis ſimul voluntatis affectionibus, acrius inſiſtendum.

Secundum eſt punctum, eaſdem potentias tres, circa peccatum primorum parentum (quod ſecundum appellabimus) exercere: tractando memoria, quam diuturnam ob illud pœnitentiam egerunt: quanta humanum genus corruptio inuaſit: quot hominum millia ad inferos deturbata ſunt. Memorandum eſt videlicet, quomodo Adam in Damaſceno campo, de limo terræ factus, poſituſque in terreſtri Paradiſo, & Eua formata ex vna coſtarum eius, cum de fructu arboris ſcientiæ boni & mali

prohibiti essent comedere, & nihilo minus comedissent; post peccatum subito ex Paradiso eiecti sint: vestibus pelliceis induti, & originali iustitia priuati, reliquum vitæ suæ tempus in laboribus ac ærumnis maximis pœnitendo traxerint. Super his etiam ratiocinio intellectus, & affectibus voluntatis, vtendum erit, sicut prius.

Tertium est, vt exerceamur pari modo, circa peccatum mortale & particulare quodlibet, (ipsum nos tertium peccatum dicemus, vt a duobus supra positis distinguatur) considerando quod peccato tali, vel semel dumtaxat commis-

ſo, forte detruſi ſint multi ad infernum, quodque præterea prope innumeri, ob delicta meis pauciora atque leuiora forte crucientur æternis pœnis. Vnde memoria verſandum erit, quanta ſit peccati grauitas & malitia, Deum omnium Conditorem atque Dominum offendentis. Ratiocinandum quoque eſt, ſupplicium æternum peccato iuſte irrogari, vtpote aduerſus infinitam bonitatem Dei perpetrato. Poſtremo ſuſcitandi ſunt affectus, ſicut iam dictum eſt.

Colloquium fiet imaginando IESVM Chriſtum coram me adeſſe, in Cruce fixum. Itaque ex-

quiram mecum rationem, qua Creator ipſe infinitus fieri creatura, & ab æterna vita ad temporariam mortem venire pro peccatis meis, dignatus ſit. Arguam inſuper meipſum, percontans quid hactenus dignum memoratu egerim pro Chriſto? quid agam tandem, aut agere debeam? Et in eum intuens ſic Cruci affixum, ea proloquar quæ ſuggeret mens & affectus. Porro colloquii proprium illud eſt, vt fiat ſicut amici ſermo ad amicum, vel ſerui ad Dominum, nunc gratiæ aliquid petendo; nunc culpam aliquam meam incuſando: interdum propria quælibet

communicando ac petendo consilium super illis, siue auxilium. Vltimo dicatur: *Pater noster.*

Secundum Exercitium est meditatio de peccatis; complectens vltra orationem præparatoriam, & duo Præludia, quinque articulos seu Puncta, cum colloquio ad finem.

PRÆPARATORIA oratio eadem quæ supra.

Prius Præludium eamdem exigit constructionem loci, vt in præcedenti meditatione.

Posterius vero fiet, poscendo id quod hic quærimus, dolorem scilicet intensum de pecca-

tis, atque abundantem fletum.

Punctum primum, sit processus quidam, per quem peccata totius vitæ in memoriam reuocantur, percursis gradatim discussisque annis & spatiis temporum singulis. Qua in re, triplici iuuamur compendio; consideratis videlicet locis habitationis nostræ, conuersationum modis; & officiorum seu negotiorum, quibus functi sumus, generibus diuersis.

Secundum est, peccata ipsa perpendere, quanta sit fœditas & nequitia singulorum ex natura sua, si vel prohibita non essent.

Tertium est, considerare me-

ipsum

ipſum quiſnam aut qualis ſim, additis exemplis, quæ me in maiorem mei contemptum trahant: vt ſi mecum reputem, quantulus ſim ad hominum omnium cœtum comparatus: quid deinde ſit multitudo vniuerſa mortalium, ſi cum Angelis Beatiſque omnibus conferatur: poſt hæc attendendum eſt, quid rei ſit tandem, quidquid eſt creatum, præ ipſo Deo Creatore: Iam quid homuncio ego vnus eſſe poſſum. Demum inſpiciam corruptionem mei totius, prauitatem animæ, atque corporis fœditatem, ac me tamquam vlcus ſiue apoſtema eſſe ducam, ex quo tanta ſanies

peccatorum, tantaque vitiorum lues defluxerit.

Quartum eſt, cogitare quid ſit Deus, quem ita offendi, collectis comparatiſque perfectionibus attributis Deo, vt propriis, cum oppoſitis meis vitiis atque defectibus: ſummam ſcilicet eius potentiam, ſapientiam, bonitatem, & iuſtitiam, cum extrema mea infirmitate, ignorantia, malitia, & iniquitate conferendo.

Quintum, in exclamationem prorumpere, ex commotione affectus vehementi; admirando valde, quomodo creaturæ omnes (diſcurſu facto per ſingulas) me ſuſti-

nuerint tamdiu, & hucuſque viuum ſeruauerint: quomodo Angeli, diuinæ iuſtitiæ gladium ferentes, æquo me animo tulerint, cuſtodierint, ſuiſque etiam iuuerint ſuffragiis: quomodo pro me intercesſerint Sancti: quomodo cælum, ſol, luna, & alia ſidera, elementa, cunctaque animantium genera, & terræ germina, debitæ vindictæ loco, mihi ſeruierint: vt quo denique modo non abſorbuerit me dehiſcens tellus, & mille infernos reſerans, in quibus perpetuas pœnas daturus eſſem.

Terminanda demum erit hæc meditatio per colloquium, extol-

lendo infinitam Dei misericordiam, gratias pro viribus agendo, quod vitam ad hunc vsque diem prorogauerit: vnde proposita in futurum mei emendatione, recitabo semel *Pater noster*.

Tertium exercitium non erit aliud, quam repetitio primi & secundi, vna cum tribus colloquiis.

POST præparatoriam orationem, & duplex Præludium, repetenda erunt præcedentia duo Exercitia, notatis punctis, seu locis, in quibus maiorem senserimus consolationem, desolationem, aut aliam quamcumque spiritualem af-

fectionem : ac illis diutius diligentiusque immorandum erit. Deinde, occurrente nobis spirituali motu, ad colloquia quæ sequuntur tria veniemus.

Colloquium primum fit ad Dominam nostram, Christi Matrem, flagitando intercessionem eius apud Filium, & gratiæ impetrationem nobis tripliciter necessariæ : Primo, vt internam criminum nostrorum cognitionem ac detestationem sentiamus : Secundo, vt operum nostrorum agnoscentes, abhorrentesque ordinem peruersum, correcto eo, nosmetipsos secundum Deum recte ordinemus.

Tertio, vt perſpecta & damnata mundi prauitate, a rebus mundanis ac vanis nos recipiamus. His expletis ſemel recitetur *Aue Maria.*

Secundum colloquium fiat ſimiliter ad Chriſtum Dominum, & Mediatorem noſtrum, vt illa eadem nobis impetret ab æterno Patre. Subdetur in fine oratio, quæ incipit, *Anima Chriſti.*

Tertium eodem proceſſu faciendum eſt ad Deum Patrem, vt triplicem illam gratiam nobis largiatur, & in fine ſemel recitandum *Pater noſter.*

Quartum exercitium conficitur ex tertii repetitione.

PONITVR repetitio eiuſmodi, veluti quædã eorum ruminatio, quæ meditatus ſum in Exercitiis prioribus, vt ea continue reminiſcendo, diſcurrat facilius intellectus ſine diuagatione. Adiicienda quoque erunt tria eadẽ colloquia.

Quintum exercitium eſt contemplatio de inferno; continetque vltra Orationem præparatoriam, & duo Præludia, Puncta quinque, & vnum Colloquium.

ORATIO præparatoria non differt a ſuperiore.

Prius præludium, hic habet compoſitionem loci, ſubiecta oculis imaginationis, inferni longitudine, latitudine, ac profunditate. Poſterius vero, conſiſtit in poſcenda intima pœnarum, quas damnati luunt, apprehenſione, vt ſi quando me ceperit diuini amoris obliuio, ſaltem a peccatis ſupplicii timor coerceat.

Punctum primum eſt, ſpectare per imaginationem vaſta inferorum incendia, & [g] animas igneis quibuſdam corporibus, velut ergaſtulis incluſas.

Secundum, audire imaginarie, planctus, eiulatus, vociferationes,

atque blaſphemias in Chriſtum, & Sanctos eius, illinc erumpentes.

Tertium, imaginarie etiam olfactu fumum, ſulphur, & ſentinæ cuiuſdam ſeu fæcis atque putredinis graueolentiam perſentire.

Quartum, guſtare ſimiliter res amariſſimas, vt lacrymas, rancorem, conſcientiæque vermem.

Quintum, tangere quodammodo ignes illos, quorum tactu animæ ipſæ amburuntur.

Colloquendo interim cum Chriſto, in memoriam adducendæ erunt illorum animæ, qui ad inferni pœnas damnati ſunt, vel quia credere noluerunt aduentum Chri-

ſti; vel licet crederent, non tamen conformem præceptis eius vitam exegerunt: idque vel ante aduentum Chriſti, vel eodem tempore, quo vixit Chriſtus in hoc mundo, vel poſt illud deinceps. Gratiæ poſtremo agendæ ſunt eidem Chriſto quam maximæ, quod in tale quodpiam exitium non permiſerit me corruere, ſed potius ad hunc vſque diem ſumma pietate & miſericordia me proſecutus ſit. Finis imponetur, dicto *Pater noſter.*

Si viſum erit ei, qui tradit Exercitia, expedire ad profectum eorum qui exercentur alias medita-

tiones his adiicere, vt de morte, ac aliis peccati pœnis, de iudicio, &c. non ſe putet prohiberi, licet hic non adſcribantur.

Exercitiorum vero tempus ita diſtribuendum eſt, vt primum eorum fiat in media nocte, ſecundum mane ſimul ac ſurreximus; tertium ante vel poſt Miſſæ ſacrum, nondum ſumpto cibo; quartum, circiter horam Veſperarum; quintum, hora ante cœnam. Quæ temporis diſtributio, ſingulis quatuor hebdomadis communis eſt: variari tamen poteſt, atque augeri, vel minui, prout vnicuique, ad peragenda dicta quinque Exercitia,

ætas, animi, corporiſque diſpoſitio, ſiue naturæ ipſius complexio ſubſeruit.

Additiones ad Exercitia melius agenda, & ad ea quæ optantur inuenienda perutiles.

PRIMA eſt, vt ego, poſt cubitum, ante ſomnum, modico temporis ſpatio, quo recitaretur ſemel Angelica ſalutatio, [h] cogitem de hora, qua ſurgendum mihi erit, & de exercitio faciendo.

Secunda, vt expergefactus, ſtatim excluſis omnibus aliis cogitationibus, animum ad illud applicem, quod in primo mediæ noctis

exercitio contemplaturus ſum: vtque maioris verecundiæ & confuſionis gratia, exemplum mihi huiuſmodi proponam: quomodo miles aliquis ſtaret coram rege ſuo & cœtu aulico erubeſcens, anxius & confuſus, qui in regem ipſum, acceptis ab eo prius beneficiis doniſque plurimis ac magnis, grauiter deliquiſſe conuictus eſſet. In ſecundo itidem exercitio, reputans quantum peccauerim, fingam me catenis vinctum eſſe, ac protinus ſiſtendum coram ſummo Iudice, ſicut mortis reus quiſpiam ferreis ligatus compedibus duci ad tribunal ſolet. His igitur, vel aliis, pro me-

ditandarum rerum genere, cogitationibus imbutus, veſtitu meo me induam.

Tertia, vt a loco futuræ meditationis, vno, vel gemino adhuc paſſu diſtans, per tantillum tempus, quo percurri oratio Dominica poſſet, animo ſurſum eleuato, conſiderem Dominum meum IESVM, vt præſentem & ſpectantem, quidnam acturus ſum, cui reuerentiam cum humili geſtu exhibere debeam.

Quarta eſt, vt ipſam aggrediar contemplationem, nunc proſtratus humi, & pronus, aut ſupinus iacens, nunc ſedens, aut ſtans, &

eo me componens modo, quo ſperem facilius id conſequi quod opto. Vbi aduerti hæc duo debent: Primum, quod ſi flexis genibus, vel in alio quouis ſitu, voti compos fiam, nil requiram vltra. Secundum, quod in puncto, in quo aſſecutus fuero quæſitam deuotionem, conquieſcere debeo ſine tranſcurrendi anxietate, donec mihi ſatisfecero.

Quinta, vt completo Exercitio ſedens, vel deambulans, per quartam circiter horæ partem, mecum diſpiciam; quonam modo meditatio, ſeu contemplatio mihi ſucceſſerit. Et ſi quidem male, in-

quiram causas cum pœnitudine, ac emendationis proposito: sin vero bene, gratias Deo agam, eumdem postea modum obseruaturus.

Sexta, vt cogitationes quæ gaudium afferunt, qualis est de gloriosa Christi resurrectione, subterfugiam: quoniam talis quælibet cogitatio impedit fletum & dolorem de peccatis meis, qui tunc quærendus est, adscita potius mortis vel iudicii recordatione.

Septima, vt eamdem ob causam, omni me priuem lucis claritate, ianuis ac fenestris clausis tantisper, dum illic moror, nisi quam-

diu

diu legendum, aut veſcendum erit.

Octaua vt a riſu, verbiſque riſum prouocantibus, maxime abſtineam.

Nona, vt in neminem oculos intendam, niſi ſalutandi aut valedicendi poſcat occaſio.

Decima, vt aliquam addam ſatisfactionem, ſeu pœnitentiam. Quæ quidem in interiorem & exteriorem diuiditur. Interior eſt, dolor de propriis peccatis, cum firmo propoſito cauendi, tum ab illis, tum ab aliis quibuſuis in poſterum. Exterior autem eſt fructus interioris, videlicet caſtiga-

tio aliqua de commiſſis, quæ tribus potiſſimum modis aſſumi poteſt.

Primo circa victum, ſubtractis quibuſdam non ſuperfluis ſolum (quod temperantiæ eſt, non pœnitentiæ) ſed etiam conuenientibus alimentis. Et eo fit melius, quo plus ſubtrahitur, vitata interim naturæ corruptione, aut debilitate graui, ſeu infirmitate. Secundo circa ſomni & ſtrati modum, ſublatis non mollibus tantum, aut delitioſis rebus, ſed aliis etiam opportunis, quantum licet, citra vitæ aut valetudinis graue periculum. Quapropter de ſomno neceſſario nihil de-

mendum eſt, niſi aliquantiſper ad conſuetudinem (ſi cui eſt nimii ſomni) moderandam. Tertio circa ipſam carnem, vt inflictum ſentiat dolorem, admotis geſtatiſque ciliciis, funibus, aut vectibus ferreis, vel incuſſis verberibus, ac plagis, vel aliis auſteritatis generibus aſſumptis. In quibus tamen omnibus magis expedire videtur, vt doloris ſenſus in carne tantum ſit, nec penetret oſſa cum infirmitatis periculo. Quare flagellis potiſſimum vtemur ex funiculis minutis, quæ exteriores affligunt partes, non autem adeo interiores, vt valetudinem aduerſam cauſare poſſint.

Notanda ſunt inſuper quatuor hæc circa pœnitentiam: Primum, quod pœnitentiæ exterioris triplex eſt vſus, ſeu effectus: nimirum, vt pro delictis præteritis nonnihil ſatisfiat: vt vincat ſeipſum homo, inferiorem ſui partem quæ ſenſualitas appellatur, ſuperiori, hoc eſt rationi, magis ſubiiciens. Vt poſtremo quæramus atque impetremus aliquod gratiæ diuinæ donum, quod optamus, puta intimam cordis contritionem de peccatis, & abundantiam lacrymarum, vel propter illa, vel propter pœnas & dolores paſſionis Chriſti, aut dubii alicuius, quod nos angit reſolutionem.

Secundum, quod Additiones primæ duæ, ſolis conueniunt Exercitiis, quæ media nocte, & ſub auroram fiunt. Quarta vero in templo, vel coram aliis nunquam, ſed domi tantum & clanculum exequenda eſt.

Tertio, quod quando is qui exercitatur, affectum quæſitum non conſequitur, vt dolorem vel conſolationem; mutare ſubinde expedit rationem victus ſomnique, & alia genera pœnitentiæ: ita vt pœnitentiam vnam per triduum ſectemur, & proximo eam biduo relinquamus, vel etiam triduo, prout diuerſis, plus aut mi-

nus pœnitentiæ eſt ſumendum.

Præterea, cum pœnitentias huiuſmodi ſæpe omittamus ob affectum carnis, aut erroneum iudicium, quaſi naturalis noſtra complexio ferre illas non poſſit, citra ingens valetudinis detrimentum; & e contrario iuſtum nonnunquam pœnitentiæ modum excedamus, de corporis robore nimis confidentes; mutatis, vt dictum eſt, pœnitentiæ generibus, ac per vices ſumptis, & relictis, euenit plerumque, vt clementiſſimus Dominus, qui naturam noſtram perfectiſſime cognoſcit, vnicuique id compertum reddat, quod ipſi expedit.

Quartum, quod particulare examen fiat ad tollendas culpas & negligentias, quæ circa Exercitia & Additiones ſolent obrepere: id quod etiam per tres alias ſequentes hebdomadas obſeruandum venit.

HEBDOMADA
SECVNDA.

Contemplatio regni IESV *Christi, ex similitudine regis terreni subditos suos euocantis ad bellum.*

ORATIO præparatoria fiet more supradicto.

Præludium primum ad constructionem loci nunc erit, vt spectare nos imaginemur synagogas, villas, & oppida, quæ prædicans

dicans Christus pertransibat: & sic de locis aliis.

Secundum, Ad gratiam poscendam pertinens, in hac parte erit, petere a Deo, ne obsurdescamus vocante nos Christo: sed ad sequendum ac obtemperandũ prompti simus.

Punctum primum esto, Proponere mihi ob oculos humanum regem diuinitus electum, cui Principes & populi omnes Christiani reuerentiam & obsequium præstare debeant.

Secundum est, Imaginari quod audiam illum regem loquentem ad omnes subditos: In animo est

mihi regiones infidelium vniuersas ditioni meæ ſubiicere. Quicumque igitur comitari me velit, paratus ſit oportet, non alio vti victu, veſtitu, rebuſque aliis, quam me vtentem conſpexerit. In iiſdem quoque laboribus, vigiliis & caſibus ceteris mecum perſiſtendum erit; vt particeps fiat victoriæ & felicitatis vnuſquiſque, prout laborum ac moleſtiarum ſocius extiterit.

Tertium eſt, Conſiderare quidnam reſpondere debeant Regi amantiſſimo & liberaliſſimo fideles ſubditi, & quam prompte ad omnem eius voluntatem offerre ſe ac-

cinctos. Contra vero, ſi quis non obaudiret, quanto apud homines vniuerſos vituperio dignus eſſet, atque quam ignauus miles æſtimandus.

Pars ſecunda huius Exercitii conſiſtit in collatione ſimilitudinis inter dictum Regem, & Dominum IESVM Chriſtum, circa triplex illud punctum.

Primo, ſic applicabimus exemplum: ſi terrenus ille, cum bellica ſua euocatione, dignus eſt, cui attentio & obſequium præſtetur, quanto magis Chriſtus Rex æternus, mundoque toti conſpicuus? qui ſingulos ad ſe his inuitat ver-

bis: Mea hæc eſt iuſtiſſima voluntas totius mundi dominium mihi vendicare, inimicos meos debellare omnes, ac ita demum in Patris mei gloriam intrare: Proinde quiſquis eo mecum venire cupit, laboret mecum neceſſe eſt, labori enim præmium reſpondebit.

Secundum, Ratiocinabimur neminem fore ſanæ mentis, qui non cupidiſſime Chriſti ſeruitio ſe totum offerat, & addicat.

Tertio, Iudicandum erit, quod ii, qui ſe obſequiis illius prorſus duxerint mancipandos, non ſeipſos tantum ad laborum tolerantiam; verum etiam maiora & præclario-

ra quædam munera oblaturi ſunt, expugnata carnis, ſenſuum, amoriſque proprii & mundani rebellione. Vnde reſpondebit quiſque in hunc fere modum: En, o Rex ſupreme, ac Domine vniuerſorum, tua ego, licet indigniſſimus, fretus tamen gratia & ope, me tibi penitus offero, meaque omnia tuæ ſubiicio voluntati: atteſtans coram infinita bonitate tua, nec non in conſpectu glorioſæ Virginis Matris tuæ, totiuſque curiæ cæleſtis, hunc eſſe animum meum, hoc deſiderium, hoc certiſſimum decretum: vt (dummodo in maiorem laudis tuæ, & obſequii mei prouentum

cedat) quam poſſim proxime te ſequar, & imiter in ferendis iniuriis & aduerſis omnibus: cum vera, tum ſpiritus, tum etiam rerum paupertate. Si (inquam) ſanctiſſimæ tuæ maieſtati placeat ad tale me vitæ inſtitutum eligere atque recipere.

Fiet bis interdiu hoc Exercitium, mane cum primum ſurreximus, & in hora prandium vel cœnam præcedente.

In hac hebdomada ſecunda, & ſubſequentibus, vtile fuerit aliquid ſubinde legere ex Euangelio, vel pio alio codice, vt de Imitatione Chriſti, Sanctorum vita, *&c.*

Primæ diei meditatio prima erit, de Incarnatione IESV *Christi, complectens Orationem præparatoriam, tria Præludia, & Puncta tria, cum vno Colloquio.*

ORATIO præparatoria nihil a ſuperioribus variatur.

Præludium primum eſt, proferre in medium contemplandæ rei hiſtoriam, quæ hoc loco erit: Quomodo perſonæ tres Diuinæ, vniuerſam terræ ſuperficiem ſpeculantes, hominibus refertam, qui ad infernum deſcendebant, in Deitatis ſuæ æternitate decernunt, vt ſecunda perſona, pro ſalute hu-

mani generis, naturam hominis aſſumat. Vnde adueniente tempore præſtituto, Archangelus Gabriel ad Beatam Virginem MARIAM nuntius deſtinatur, vt dicetur infra pag. 203.

Secundum pertinet ad loci compoſitionem: quæ erit viſio imaginaria, perinde ac ſi oculis pateret terræ vniuerſæ ambitus, quam habitant tot diuerſæ gentes. Deinde ad certam mundi partem domuncula ſpectetur Beatæ Virginis, apud Nazareth in prouincia Galilææ ſita.

Tertium continet gratiæ poſtulationem; vt intime cognoſcam,

quo

quo pacto Dei Filius mei causa sit homo factus, vt ardentius ipsum amem, & abhinc sequar studiosius.

Notandum hic est, tam Orationem præparatoriam, quam tria Præludia, per totam hanc hebdomadam, & reliquas sequentes itidem fieri, Præludiis dumtaxat pro diuersitate rerum variatis.

Punctum primum est, vt specu-ler personas omnes, de quibus agitur: & primo quidem homines super faciem terræ degentes, adeo moribus, gestibus, & actionibus diuersos; quosdam albos, & nigros alios; nonnullos fruentes pace, &

reliquos bellis agitatos ; hunc plorantem, & ridentem illum; ſanum vnum, alterum ægrotum; naſcentes multos, & multos viciſſim morientes, ceteraſque varietates prope innumeras.

Deinde contemplandæ erunt perſonæ tres diuinæ, e ſolio regali ſuo intuentes omnia hominum genera, in ſuperficie terræ cæcorum more viuentium, paſſimque morientium, & deſcendentium ad infernum. Poſtea Virginem MARIAM cum Angelo eam ſalutante conſiderabimus, aliquid inde ſemper ad nos reflectendo, vt ex conſideratione tali fructum aliquem referamus.

Secundum punctum eſt, auditu interno excipere quid loquantur perſonæ omnes; vt homines in terris confabulantes, blaſphemantes, ſibique inuicem conuiciantes: diuinæ vero perſonæ in cælo de redimendo humano genere colloquentes: Virgo & Angelus in cellula de Incarnationis myſterio tractantes. Quorum omnium reflexione, ſeu applicatione quadam ad meipſum facta, ſtudebo ex ſingulis nonnihil fructus decerpere.

Tertium conſequenter erit, actiones quoque perſonarum ſimul attendere, vtputa, quomodo ſeſe inuicem mortales infeſtent, con-

cutiant, trucident, & omnes ruant ad inferos : quomodo ſanctiſſima Trinitas Incarnationis opus exequatur : quomodo item ſua Angelus fungatur legatione, & Beata Virgo humillime ſe gerens, Diuinæ gratias agat maieſtati. Ex quibus ad noſipſos, vt dictum eſt, reflexis, fructus obiter eſt legendus.

Colloquium poſtremo ſubiiciam diſquiſitis ſtudioſe verbis, quibus diuinam quamlibet perſonam, Verbum incarnatum, & ipſius Matrem digne valeam compellare : petendo etiam pro affectu, quem in me ſenſero, quidquid ad maiorem iuuet imitationem

Domini mei IESV Christi, velut nunc recens incarnati. Recitabitur in fine *Pater noster.*

Contemplatio secunda, de Natiuitate.

ORATIO præparatoria sicut supra.

Præludium primum ex historia dependet, quæ recensenda est ab egressu Beatæ Virginis, ex opido Nazareth: quo scilicet modo iam nono mense grauida, & insidens asinæ (vt pie meditari licet) ac Ioseph comes, cum ancillula & boue, profecti sunt Bethlehem, tributum a Cæsare exactum, pro se soluturi.

Secundum vero deducendum erit ex conſideratione itineris, æſtimata eius longitudine, obliquitate, lenitate, vel aſperitate paſſim occurrente. Deinceps etiam natiuitatis locum rimabimur, ſpeluncæ ſimilem, latum, vel anguſtum; planum, vel erectum; commode, vel incommode paratum.

Tertium a ſuperiore nihil mutabitur.

Punctum primum eſt, aſpectus perſonarum, vt Virginis Deiparæ, & Ioſeph coniugis, cum famula, & Chriſti Domini, vt infantis nunc primum nati: [i] inter quos me adeſſe fingam, tamquam paupercu-

lum, eorum vtcumque neceſſitatibus, cum reuerentia maxima famulantem. Ac inde, quid ad me redire emolumenti, ex tali ſpectaculo poſſit, diſpiciam.

Secundum conficitur ex verborum, quæ ibidem fiunt, apprehenſione fructuoſa.

Tertium ex negotiorum, quæ illic geruntur, inſpectione; puta itineris, laborum, & cauſarum ob quas ſummus omnium Dominus, in ſumma natus ſit egeſtate; laturus quoque in hac vita cum perpetua paupertate labores, famem, ſitim, æſtum, frigus, opprobria, verbera, & Crucem tandem ſub-

iturus, idque mei cauſa: vnde per ſingulas ſtudebo prouentum aliquem ſpiritualem colligere. Hæc demum concludenda erunt inito colloquio, & finito cum *Pater noſter.*

Tertia contemplatio, eſt repetitio præcedentium duarum.

PRO tertio Exercitio, ſeu contemplatione, repetuntur duæ præcedentes cum oratione præparatoria, & iiſdem tribus Præludiis, notando vbique, & fixius tractando illas partes, in quarũm priore tranſcurſu aliquid illuſtrationis, conſolationis, vel deſolationis acce-

cepe-

ceperim. Subdetur etiam Colloquium cum oratione Dominica, vt prius.

Notandum eumdem esse repetendi Exercitii modum & ordinem in hac hebdomada, & in sequentibus, qui fuit in prima: nisi quod mutatur materia, eadem forma permanente.

Quarta contemplatio, est primæ ac secundæ iterata repetitio, proximæ præcedenti penitus conformis.

Quinta contemplatio, est applicatio sensuum ad prædictas.

POST Orationem præparatoriam, cum tribus iam dictis

Præludiis, apprime conducit, quinque imaginarios ſenſus circa primam & ſecundam Contemplationem, eo qui ſequitur modo, exercere, prout res ſubiecta feret.

Punctum primum erit, ſecundum imaginationem reſpicere perſonas omnes; & notatis, quæ circa eas occurrent, circumſtantiis, vtilitatem noſtram elicere.

Secundum, velut audiendo, quid loquantur, aut loqui eas deceat, omnia in vſum noſtrum attrahere.

Tertium, interiore quodam guſtu, & olfactu ſentire, quanta ſit ſuauitas, [k] & dulcedo animæ, diuinis donis ac virtutibus imbutæ, iuxta

rationem perſonæ, quam conſideramus: adaptando nobis ea quæ fructum aliquem afferre poſſint.

Quartum, per internum tactum attrectare ac deoſculari veſtimenta, loca, veſtigia, ceteraque perſonis talibus coniuncta, vnde fiat nobis deuotionis vel boni cuiuſlibet ſpiritualis maior acceſſio.

Huic erit Contemplationi per Colloquium imponendus finis, ſicut prioribus, adiecto itidem *Pater noſter.*

Notanda inſuper ſunt hæc quinque.

PRIMVM, Quod tam in hac, quam in qualibet ſequente

hebdomada nullum debeo legere, vel cogitare aliud myſterium, niſi quod eadem hora aut die conſiderandum ſit; cum alioquin vnum alteri obturbet.

Secundum, Quod primum de Incarnatione Chriſti Exercitium ſit media nocte, proximum diluculo, tertium circa horam Miſſæ, quartum ſub Veſperas, quintum paulo ante cœnam: & eorum cuilibet, ſpatium impendetur vnius horæ. Id quod abhinc deinceps vbique venit obſeruandum.

Tertium, Quod ſi is, qui exercitatur, ſit ſenex, vel per hebdomadam primam viribus attritus,

præſtat eum aliquoties non ſurgere de nocte; ſed tres tantum contemplationes peragere, in aurora, circa Miſſæ tempus, & ante prandium: [1] ſuperaddita circa Veſperas vna repetitione, & ſenſuum applicatione ante cœnam.

Quartum, Quod in hac hebdomada ſecunda; ex decem Additionibus in prima traditis, variari debent ſecunda, ſexta, & ſeptima, cum decima ex parte. In ſecunda quidem hoc mutatur, quod ſimul atque excitor a ſomno, meditationem proxime inſtantem debeo menti obiicere, ac deſiderium prouocare, cognoſcendi clarius Incar-

nati æterni Verbi; vt ipſi ſeruiam, & adhæreſcam tanto propenſius, quanto incredibiliorem erga me bonitatem eius perſpexero. In ſexta vero, vt frequenti verſem memoria vitam Chriſti, a tempore Incarnationis ad locum vſque, ſiue myſterium, de quo in præſenti die, vel hora ſum meditaturus. In ſeptima, vt luce vel obſcuritate, ſereno cælo, vel turbido delecter, quatenus ad ſcopum refert deſideratæ rei pertingendum. In decima, vt ita me geram, ſicut exigere videtur myſterii contemplandi genus; cum nonnulla ex myſteriis pœnitentiam requirant, alia non item.

Decem igitur Additionibus, vtendum erit circumſpecte.

Quintum eſt vltimo notandum, quod in omnibus aliarum horarum (præterquam noctis mediæ & auroræ) Exercitiis, aſſumendum erit aliquid, quod ſecundæ & tertiæ Additioni æquiualeat, hunc in modum: vbi primum in mentem veniet adeſſe meditandi horam, priuſquam accedam, proſpiciam eminus, quo ferar, & coram quo ſim apparriturus: ac tranſcurſa obiter Exercitii oblati parte, contemplationem ſtatim auſpicabor.

IN SECVNDA DIE.

Argumentum primæ & secundæ contemplationis, erit Christi Præsentatio, in templo, de qua infra pag. 208. & [m] fuga in Ægyptum, de qua pag. 209.

SVPER duabus his Contemplationibus fiet repetitio duplex, & sensuum applicatio, vt supra.

Notandum, Quod expedit nonnunquam eum, qui exercitatur, quamuis & vigore animi, & corporis robore sit præditus, nonnihil tamen remittere de præscriptis Exercitiis secundæ huius hebdomadæ, & subsequentium duarum: vt assequi, quod cupit, commodius valeat,

leat, accepta ſolummodo contemplationę vna in crepuſculo matutino, & altera circa Miſſæ tempus: quarum repetitionem faciat hora Veſperarum; & ſub cœnam, quinque imaginationis ſenſus ſuper iiſdem exerceat.

Die vero tertia meditandum occurret, quo pacto puer IESVS apud Nazareth ſubditus erat parentibus, vt habetur pag. 210. Deinde, quomodo ab eis repertus fuerit in templo, pag. 210. Fient item duæ repetitiones, cum ſenſuum applicatione.

Præludium quoddam circa conſiderationem ſtatuum ſeu generum vitæ diuerſorum.

CVM [n] ſupra propoſitum fuerit exemplum Chriſti de vitæ genere, quod in mandatorum Dei obſeruatione conſiſtit, & primus ſeu communis ſtatus appellatur; nunc idem ipſe Dominus, dum parentibus ſuis fuiſſe ſubditus memoratur, formam videtur exhibere alterius ſeu ſecundi ſtatus, pendentis ab obedientia, & perfectionem Euangelicam afferentis: quando videlicet in templum ſe contulit, patre adſcititio, & naturali Ma-

tre derelictis, vt æterni Patris obſequio vacaret. Quare opportunum hic erit, nos quoque illius vitam contemplantes, veſtigare & efflagitare proprium vitæ genus, in quo maieſtati ſuæ nos ſeruire malit.

Ad hoc igitur inquirendum, poſſumus introduci per ſequens proxime Exercitium; ad Chriſti mentem attendentes, collatam cum oppoſita inimici. Diſcemus etiam exinde qua ſit nobis opus diſpoſitione, vt perfecti in eo euadamus ſtatu, quemcumque bonitas Diuina eligendum nobis ſuggeſſerit.

Quarta die fiet meditatio de duobus vexillis; vno quidem IESV *Christi optimi nostri Imperatoris; altero vero Luciferi, hostis hominum capitalissimi.*

ORATIO præparatoria fit secundum morem.

Præludium primum, erit historica quædam consideratio Christi, ex vna parte, &. ex altera Luciferi, quorum vterque omnes homines ad se vocat, sub vexillo suo congregandos.

Secundum est ad constructionem loci, vt repræsentetur nobis campus amplissimus circa Hiero-

ſolymam: in quo Dominus IESVS Chriſtus, tamquam bonorum hominum omnium ſummus Dux, aſſiſtat: Rurſum alter campus in Babylonia, vbi ſe Lucifer malorum & aduerſariorum ducem exhibeat.

Tertium, Ad gratiam petendam illud erit, vt poſcamus exploratas habere fraudes mali Ducis, inuocata ſimul Diuina ope ad eas vitandas: veri autem, optimique Imperatoris Chriſti agnoſcere mores ingenuos, ac per gratiam imitari poſſe.

Punctum primum eſt, imaginari coram oculis meis apud campum Babylonicum, ducem impiorum

in cathedra ignea & fumoſa ſedere, horribilem figura, vultuque terribilem.

Secundum eſt, Aduertere quomodo conuocatos dæmones innumeros per totum orbem ſpargit ad nocendum, nullis ciuitatibus & locis, nullis perſonarum generibus immunibus relictis.

Tertium, Attendere cuiuſmodi concionem habeat ad miniſtros ſuos; quos inſtigat, vt correptis iniectiſque laqueis, & catenis, homines primum trahant (quod fere contingit) ad cupiditatem diuitiarum; vnde poſtea facilius in mundani honoris ambitionem, ac de-

mum in ſuperbiæ barathrum deturbari queant.

Atque ita tres ſunt præcipui tentationum gradus, in diuitiis, honoribus, & ſuperbia fundati: ex quibus in alia vitiorum genera omnia, præceps fit decurſus.

Similiter ex oppoſito, conſiderandus eſt ſummus optimuſque noſter Dux & Imperator Chriſtus.

Punctum primum erit, conſpicari Chriſtum, in amœno campo iuxta Hieroſolymam, humili quidem conſtitutum loco, ſed valde ſpecioſum forma, & aſpectu ſumme amabilem.

Secundum autem eſt, ſpeculari

quo pacto ipſe mundi Dominus vniuerſi, electos Apoſtolos, Diſcipulos, & miniſtros alios per orbem mittat, qui omni hominum generi, ſtatui & conditioni doctrinam ſacram ac ſalutiferam impartiant.

Tertium, Auſcultare concionem Chriſti exhortatoriam ad ſeruos & amicos ſuos omnes, in opus tale deſtinatos: qua eis præcipit vt iuuare ſtudeant quemlibet: ac primo inducendum curent ad ſpiritualem affectum paupertatis: & inſuper (ſi diuini obſequii ratio & electio cæleſtis eo ferat) ad ſectandam actu ipſo veram pauperta-

tem:

tem: deinde vt ad opprobrii contemptuſque deſiderium alliciant; vnde humilitatis virtus enaſcitur. Et ita tres conſurgunt perfectionis gradus: videlicet paupertas, abiectio ſui, atque humilitas, quæ ex diametro diuitiis, honori, & ſuperbiæ opponuntur, ac virtutes omnes ſtatim introducunt.

Colloquium poſtea formandum erit ad Virginem beatam; implorandaque eſt per eam a Filio gratia, vt recipi poſſim & manere ſub vexillo eius: idque primum, per ſpiritualem tantum paupertatem, aut etiam in rerum expoliatione ſitam, (ſi quidem ad eam me

vocare, atque admittere dignabitur;) deinde per abiectionem quoque, ſeu ignominiam, vt ipſum imiter vicinius; deprecando tamen culpam aliorum, ne contemptus mei, tam in alicuius detrimentum, quam in offenſam Dei cedat.

Terminabitur primum hoc Colloquium per *Aue Maria.*

Secundum Colloquiũ ad Chriſtum hominem dirigitur, vt mihi a Patre impetret illud idem: ſubdeturque in fine oratio, *Anima Chriſti.*

Tertium ad Patrem, vt annuat petitioni, cum *Pater noſter.*

Tranſigetur hoc Exercitium ſe-

mel in media nocte, & altera vice ſub auroram.

Repetitiones vero duæ circa matutini ſacri, atque Veſperarum tempus erunt faciendæ, additis in fine tribus Colloquiis. Sequens vero Exercitium fiet ante cœnam.

Meditatio eodem quarto die facienda, de tribus hominum claßibus ſeu differentiis, vt potißimam partem amplectamur.

ORATIO præparatoria, vt ſemper antehac.

Præludium primum fiat, propoſitis vice hiſtoriæ tribus hominum claſſibus diſtinctis, quarum vna-

quæque decem millia ducatorum, alio quam diuini cultus & amoris studio, sibi parauerit: nunc autem placatum habere Deum, & salua fieri exoptet, sublato ° vtcumque noxio affectu rerum, vtpote salutis impedimento.

Secundum est, loci cuiusdam imaginaria constructio: in quo videam meipsum coram Deo Sanctisque omnibus, cum desiderio adstantem atque perseuerantem, quonam pacto ipsi Deo placere queam potissimum.

Tertium est, optatæ rei petitio; nimirum gratiæ, per quam id eligam, quod & Deo acceptissi-

mum, & mihi saluberrimum futurum sit.

Prima igitur classis optat quidem acquisitæ rei exuere affectum, vt conciliari Deo possit: sed media, p debitaque adminicula toto vitæ tempore non admouet.

Secunda itidem affectum male ordinatum auferre cupit: sed rem interim mordicus tenere, ac Deum potius trahere ad votum proprium, quam relicto impedimento, per conducibiliorem statum ad illum tendere.

Tertia postremo affectum insincerum volens abiicere, rem ipsam vel tollere, vel tenere æque para-

ta est; prout ad diuinum cultum commodius fore, vel ex diuino instinctu, vel ex rationis dictamine animaduerterit: ¶ Ac, interim omnia relinquens integra, illud tantum versat, & inquirit, nec aliam admittit relinquendæ, aut retinendæ rei acquisitæ causam, præter rationem ac desiderium diuinæ gloriæ, vt quam maxima sit.

Colloquia tria subsequentur, vt nuper facta sunt de vexillis.

Notandum ad hæc, quod vbi affectum sentimus paupertati perfectæ, quæ tum in spiritu, tum in rerum abdicatione subsistit, aduersantem, & ad diuitias magis in-

clinantem; multum confert, ad eum elidendum, petere ex Deo, licet renitente carne, vt ad paupertatem eiusmodi sectandam nos eligat: [r] seruabimus tamen interea desiderii nostri libertatem, qua liceat conuenientiorem seruitio diuino viam inuadere.

Quinta die sequetur contemplatio de Domini transitu a Nazareth ad Iordanem fluuium, deque eius baptismo, pag. 312.

FIET tam media nocte, quam primo mane. Bis præterea repetetur circa Missæ, ac Vesperarum horam. Ante cœnam applicabuntur quinque sensus. Ad hæc,

quodlibet horum quinque Exercitiorum præcedet Oratio præparatoria cum tribus Præludiis, vt in ſuperioribus de Incarnatione & Natiuitate traditum eſt. Nec non adiectis tribus Colloquiis, vt circa claſſes; vel iuxta id quod ibi fuit ſubnotatum.

Examen autem particulare a prandio & cœna vſitatum fiet hic, & in ſequentibus de erratis ac negligentiis, quæ circa proprias eius diei meditationes & Additiones contigerunt.

Sexta deinceps die contemplandum ſe offert, quomodo Chriſtus IESVS a flumine Iordanis petierit de-

desertum, ibique versatus sit. Seruata omnino Exercitii diei quintæ forma, pag. 213.

Septimo, Quomodo Beatus Andreas, & alii successiue Christum secuti sunt, vt dicetur pag. 214.

Octaua, Quomodo sermonem fecit Dominus in monte, octo beatitudinis modos edisserens, pag. 217.

Nona, Quomodo nauigantibus discipulis se ostendit, ambulans super aquas maris, pag. 219.

Decima, Quomodo in templo docuit, pag. 228.

Vndecima, De Lazari suscitatione, pag. 225.

Notanda hoc loco ſunt hæc tria.

PRIMO, Quod in hac ſecunda hebdomada, iuxta temporis facultatem & vtilitatem perſonæ ſeſe exercentis, poſſunt aliquot meditationes vel adiici, vt de myſteriis viſitationis, paſtorum, circumciſionis, & trium Regum; vel ſubtrahi ex ſuprapoſitis: quippe, quæ introductione tantum delineantur, ad formandam melius contemplationem.

Secundo, Quod inchoanda eſt electionum diſcuſſio a contempla-

tione discessus Christi ex Nazareth Iordanem versus, vsque ad eam quæ fit quinto die, simul comprehendendam.

Tertio, Quod antequam electionum materiam aggrediamur, vt ad capessendam germanã Christi doctrinam affectum nostrum disponamus, apprime iuuat considerare, ac per diem totum reuoluere idemtidem tres sequentes modos humilitatis; nec non Colloquia dicenda, crebro agitare.

Primus humilitatis modus hic est, ad salutem necessarius, vt me penitus subdam diuinæ legi obseruandæ: vtque, ne mundi qui-

dem totius oblato mihi dominio, vel extremo vitæ diſcrimine obiecto, tranſgrediar ex deliberato mandatum vllum diuinum aut humanum, quod quidem peccati mortalis vinculo nos obliget.

Secundus maioris eſt perfectionis, vt fixo animo ad diuitias, paupertatem, honorem, ignominiam, breuitatem vitæ ac longitudinem, æque ſim propenſus, vbi æqualis eſt diuinæ laudis & ſalutis meæ occaſio: Vtque nulla vel humanæ quantæcumque felicitatis, vel propriæ mortis conditione propoſita, adducar vnquam, vt culpam, licet venialem tantum, decernam admittere.

Tertius eſt modus humilitatis abſolutiſſimæ; vt priores duos iam adeptus, etiamſi, nullo ſuperaddito, laus Dei par foret, ad maiorem tamen imitationem Chriſti, eligam potius cum eo paupere, ſpreto & illuſo, pauperiem, contemptum, & inſipientiæ titulum amplecti, quam opes, honores & ſapientiæ æſtimationem. Porro, ad gradum hunc humilitatis attingendum, magnum afferret compendiũ, triplicis Colloquii præcedentis de vexillis vſus; per quod ſuppliciter poſcamus (ſi diuinæ placeat benignitati) ad talem perduci electionem, ſiue maior, ſiue æqualis obſe-

quii mei erga Deum, & gloriæ diuinæ prouentus ſubſit.

Prӕludium ad electionem faciendam.

AD bene quidpiam eligendum noſtræ ſunt partes, vt oculo puro ac ſimplici ſpectemus, quorſum fuerimus creati, nimirum ad laudem Dei, & ſalutem noſtram. Quapropter eligenda ſunt ea tantum quæ conducunt ad dictum finem; cum vbique fini medium, non medio finis habeat ſubordinari. Vnde errant, qui vxorem ducere primitus, aut Eccleſiaſticum munus ſeu beneficium adipiſci ſtatuunt, atque ita demum Deo poſt-

ea inſeruire; vtentes præpoſtere fine ac medio; nec ad Deum tendentes recta, ſed oblique ipſum ad peruerſa vota ſua pertrahere conantes. Atqui e contrario plane agendum eſt; propoſito primum diuino cultu, tamquam fine noſtro, & electo deinceps coniugio vel ſacerdotio, ceteriſque rebus omnibus, quatenus expedit ad præfixum finem ordinatis. Idcirco nihil mouere nos debet, ad mediis quibuſuis vtendum aut ſuperſedendum, niſi habita in primis tam diuinæ laudis, quam noſtræ ſalutis certa ratione.

Introductio ad eligendarum rerum notitiam, complectens quatuor puncta; & annotatiunculam vnam.

PRIMVM punctum eſt, quod res omnes, quæ ſub electionem cadunt, neceſſario bonæ eſſe debent ex ſeipſis, aut certe non malæ; nec niſi conſonæ inſtitutis orthodoxæ Matris Eccleſiæ.

Secundum, Quod genera duo rerum electioni quadrant. Nam quarumdam electio immutabilis eſt, vt ordinis ſacerdotalis,& matrimonii: aliarum vero mutari poteſt, ſicut redituum Eccleſiaſticorum, vel

vel ſæcularium, quos recipi & relinqui ex cauſa fas eſt.

Tertium, quod circa ea, de quibus facta iam ſit electio immutabilis, nihil ſupereſt eligendum. Sed aduertendum eſt, quod ſi quis improuide, nec ſine obliquis affectionibus aliquid elegerit, quod non liceat retractare, reliquum eſt, vbi eum cœperit pœnitere facti, electionis damnum probitate vitæ, & operum ſolertia penſare: reſilire autem nullo pacto decet, quamuis electio iſtiuſmodi non videatur vocatio diuina eſſe, vtpote obliqua atque inconſulta. Qua in re non pauci errant, electionem ma-

lam & obliquam pro diuina vocatione reputantes; cum hæc ſemper pura & clara ſit, non carnali vllo affectu vel ſtudio peruerſo mixta.

Quartum, quod ſi quis debito modo & ordine, abſque carnali mundanoque affectu, quidpiam elegit quod mutari poſſit, non eſt cur violet electionem talem; ſed potius, vt in ea magis ac magis proficiat, adniti debet.

Notandum autem eſt, quod ſi electio rerum huiuſmodi mutabilium non ita recte atque ſincere proceſſerit, eam expedit corrigere vt fructus vberior & Deo gratior produci poſſit.

De tempore triplici, ad electiones recte faciendas magis opportuno.

TEMPVS primum erit, quando voluntatem diuina virtus ſic impellit, vt omnis dubitatio, imo etiam dubitandi facultas, animæ ſublata ſit, quo minus ſequatur impulſionem talem: ſicut legimus beato Paulo & Matthæo, & aliis nonnullis, vocante Chriſto, accidiſſe.

Secundum eſt, quoties ſatis clarum compertumque ſit beneplacitum diuinum; docente id aliquo conſolationum vel diuerſorum ſpirituum præuio experimento.

Tertium eſt, quando per animi tranquillitatem aliquis, conſiderato fine, ad quem conditus eſt (ad Dei gloriam ſcilicet & ſalutem ſuam) eligit certum vitæ genus intra Eccleſiæ Catholicæ limites conſtitutum; per quod, ceu medium, commodius ſecuriuſque ad ſuum finem tendat.

Porro tranquillitas ea tunc noſcitur adeſſe, quotieſcumque anima, nullis agitata variis ſpiritibus, vires naturales ſuas libere exercet. Itaque niſi primi vel ſecundi temporis beneficio electio contingat, ſupereſt ad tertium recurſus, duobus modis ſequentibus diſtinctum.

Modus prior ſanæ bonæque electionis faciendæ, ſex conſtans punctis.

PVNCTVM primum erit, proferre in medium rem deliberandam, vt de officio, vel beneficio, acceptandumne, an potius reiiciendum ſit; & ita de ceteris rebus, quæ ad mutabilem electionem ſpectant.

Secundum eſt, adducto ante oculos creationis meæ fine, in hoc conſiſtente, vt cum Dei laude ſaluus fiam, in neutram declinare partem amplectendæ vel repudiandæ rei controuerſæ: quin potius velut in medio quodam interſtitio, &

æquilibrio ſubſiſtere : parato interim animo, vt in eam illico partem totus ferar, quam nouero diuinæ gloriæ, & ſaluti meæ fore aptiorem.

Tertium, obſecrare Dei clementiam, vt dignetur mentem inſtruere, & impellere voluntatem, quocumque potius mihi tendendum ſit; adhibito nihilo ſecius pio fidelique intellectus mei ratiocinio; per quod, apprehenſa & probata Dei voluntate, ad electionem ferar.

Quartum, perpendere quot tandem commoda vel adminicula mihi ad finem meum proſequendum accedent ex tali officio vel beneficio ſuſcepto : quot rurſum ex eo-

dem incommoda & pericula impendent. Præterea, quot per oppoſitum, omiſſo illo, tam commoda & adminicula, quam diſcrimina & damna poſſim expectare.

Quintum, his præmiſſis, ratiocinari in vtramque partem, & iuxta ipſius rationis dictamen, ſepoſito carnis appetitu omni, electionem concludere.

Sextum, electione facta, ad orandum cito proſilire, & illam offerre Deo; perfecte demum, ſi ei placeat, recipiendam & ſtabiliendam.

Modus posterior bene eligendi, in Regulas quatuor, & Annotationem vnam distributus.

REGVLA prima, quod, cum oporteat per affectum ex Dei amore cælitus infusum fieri electionem, eligentem conuenit persentiscere in seipso, quod quidquid affectionis (siue multum siue modicum sit) erga rem electam tenet, ex solius Dei amore, & intuitu proficiscatur.

Secunda, t est considerare, si quis mihi vir amicissimus, cui nihil non perfectionis inesse cupiam, occurreret dubius super electione huius-

huiuſmodi, quidnam ego illi decernendum maxime eſſem conſulturus. Quo animaduerſo, agendum & mihi ducam, vt ſuaderem alteri.

Tertia, mecum inſuper reputare, ſi mors ingrueret, quem me mallem obſeruaſſe modum in præſenti deliberatione. Iuxta hunc igitur eligendum nunc eſſe facile intelligam.

Quarta, proſpicere non minus, quando pro tribunali ſiſtar iudicandus, quo me conſilio hac in re vſum eſſe vellem. Quo agnito nunc vtar, vt eo tempore magis ſim ſecurus.

Adnotandũ eſt poſtremo, quod

hiſce Regulis quatuor propter ſalutem meam, & animi quietem accurate ſeruatis, debeo iuxta vltimum punctum modi præcedentis, electionem ipſam definire, & offerre Deo comprobandam.

De emendatione ſeu reformatione circa vitæ ſtatum cuiuis facienda.

IN primis illud eſt aduertendum, quod ſi quis vel matrimonio, vel officio dignitatis Eccleſiaſticæ ſit adſtrictus (de temporalium vero bonorum quantitate, magna an parua ſit, non refert) vnde ipſi non vacet, aut parum libeat circa mutabilium rerum electiones verſari;

operæprecium eſt, earum loco, methodum ei tradi, ſeu formulam aliquam, ex qua vitam ſuam, & ſtatum proprium poſſit emendare.

Debet igitur quiſquis eiuſmodi conditionem ſortitus eſt, vt finem creationis, & vitæ ſuæ recte ſtatuat ac ſequatur, per Exercitia ſupradicta, & electionum modos attendere, atque ruminando ſedulo colligere, quam amplam domum & familiam æquum ſit ſe habere: quibus eam modis tractare & adminiſtrare conueniat: quibus inſtruere verbis & exemplis: quantum præterea de poſſeſſis facultatibus ſumptum facere liceat in vſus proprios

ſiue domeſticos: quid rurſum pauperibus erogare, vel impendere piis operibus deceat, nihil affectando aliud, nec quærendo, niſi quod honorem Dei & ſalutem ſuam præſtet. Hoc enim vnuſquiſque perſuaſum habeat, tantum ſe in ſtudiis ſpiritualibus promoturum eſſe, quantum ab amore ſui ipſius & commodi proprii affectione ſeſe abſtraxerit.

TERTIA

HEBDOMADA.

Prima contemplatio [u] ſit in media nocte; & continet Orationem præparatoriam, tria Præludia, ſex Puncta, cum vno Colloquio.

ORATIO præparatoria eadem, quæ ſemper.

Præludium primum ſumitur ex hiſtoria: Quomodo Chriſtus a Bethania miſit Hieroſolymam diſcipulos

duos ad parandam cœnam, quo & ipſe cum reliquis deinde profe-ctus eſt: ibique poſt agni Paſchalis eſum, & peractam cœnam, pedes lauit omnibus; & ſacroſanctum corpus ac ſanguinem ſuum largitus eſt. Poſtremo ſermonem ad eos habuit, poſt diſceſſum Iudæ, ipſum vendituri.

Secundum, ex compoſitione loci conſiderando dictum iter aſperum aut lene; breue aut longum; cum ceteris, quæ ineſſe poterant, circumſtantiis. Deinceps conſpicando locum cœnæ amplum, vel anguſtum; vilem vel ornatum, & conſimilia.

Tertium, ex optatæ rei petitione, ſcilicet doloris, indignationis, & confuſionis, eo quod ob peccata mea, ſummus omnium Dominus tantis ſe tormentis ita obiiciat.

Punctum primum, erit reſpicere cœnantes, & aliquid in vſum meum adducere.

Secundum, eoſdem audire, quid loquantur, & fructum inde decerpere.

Tertium attendere, quid agant, & per omnia proficere.

Quartum, [x] aduertere, quid iam inde Chriſtus pati appetat, & incipiat, iuxta hiſtoriam: vnde incipiam & ipſe dolorem, mœſtitiam,

& fletum mihi excitare, meque affligam ſimiliter in ſubſequentibus.

Quintum, meditari quo ſe pacto abſcondens Chriſti diuinitas, aduerſarios ſuos, cum valeat, non perdat; ſed pœnas adeo crudeles pati ſinat Humanitatem.

Sextum cogitare, cum talia ferat pro peccatis meis, quid agere debeam, aut pati eius cauſa.

Colloquium ad Chriſtum fiet, terminandum cum *Pater noſter.*

In colloquiis eſt notandum (vt ſupra ex parte iam expoſuimus) quod agere conuenit, & aliquid petere, iuxta præſentis rei rationem; videlicet, prout ſentio in me

con-

consolationem, vel perturbationem; prout virtutem vnam, vel alteram expeto; prout in hanc vel illam partem de me statuere intendo; prout etiam de re, quam contemplor, tristari volo, vel lætari. Denique postulandum erit illud, quod circa rem certam aliquam maxime desidero: & vnum dumtaxat Colloquium poterit confici ad Christum Dominum, vel triplex, si deuotio instiget, nempe ad Matrem, Filium, & Patrem, sicut traditum est in contemplatione secundæ hebdomadæ, de tribus classibus, cum sequente illic annotatione.

Secunda contemplatio in aurora de rebus a Christo post cœnam, & in horto gestis.

ORATIO præparatoria consueta semper.

Præludium primum, est iuxta historiam. Quomodo IESVS Christus, vna cum vndecim suis Apostolis, descendit ex monte Sion, vbi fuerant cœnati; & transiens per vallem Iosaphat, relictis ibi ex illis octo, aliis vero tribus in horti parte, seorsum ipse digrediens, orauit, ad sudorem vsque sanguineum, iterata iam ter eadem ad Patrem suum oratione. Postea excitis

diſcipulis a ſomno, proſtratis ad ſolam vocem, cum Iuda per oſculum prodente, aduerſariis; reſtituta deinceps, quam amputauerat Petrus, Malchi auricula; comprehenſus tandem eſt, quaſi nefarius aut latro quiſpiam; & per vallem illam ad Annæ domum primo tractus.

Secundum eſt, pro conſtruendo loco, viam intueri decliuem, planam & arduam; item hortum certa magnitudine, figura & habitudine depingendum.

Tertium pro voti conſecutione, poſcere mœrorem, planctum, anxietatem, & ceteras id genus pœ-

nas interiores, vt Christo patienti pro me compatiar.

Notanda simul hæc quatuor.

PRIMVM, Quod post præparatoriam orationem, cum tribus præludiis secundi huius Exercitii, eodem modo, & ordine procedendum est per puncta, & per Colloquium, vt in præcedente de cœna peractum est. Adiiciendæ quoque erunt circa Missæ & Vesperarum tempus duæ repetitiones super vna, & altera dicta contemplatione. Ante cœnam vero, applicabuntur quinque sensus; præmissa vbique oratione præparatoria, cum tribus præludiis, oblatæ materiæ

congruentibus; quemadmodum in hebdomada ſecunda ſatis deſcriptum eſt.

Secundum, Quod habita ætatis, complexionis corporalis ac diſpoſitionis totius ratione, vel quinque, vel pauciora Exercitia diebus ſingulis implebuntur.

Tertium, Quod in hac tertia hebdomada, mutandæ ſunt ex parte Additio ſecunda & ſexta: ſiquidem (quod ad ſecundum ſpectat) vbi fuero experrectus, præcogitans, quo tendam & inſtantem contemplationem paululum delibans; interim dum ſurgo & accingor, adnitar ſimul ad triſtitiam & dolorem, de

tot, ac tantis Christi pœnis, meipsum acriter incitare. Quoad sextam vero suffugiam potius, quam quæram, aut admittam iucundas cogitationes, licet alioqui vtiles & sanctas; vt sunt de Resurrectione Christi & gloria: Pro quibus in meditanda eius passione, angores ac pœnas hauriam, ex frequenti eorum recordatione, quæ ab hora suæ natiuitatis, ad exitum vsque vitæ huius ipse perpessus est.

Quartum, Quod examen particulare, circa tam Exercitiorum, quam Additionum functionem, fiet ad eumdem modum, vt in hebdomada præcedente.

In ſecunda autem die, Contemplatio alia ſuccedet, noctu tranſigenda, de geſtis in domo Annæ, vt narratur, pag. 233. Sub auroram vero de ſecutis rebus in domo Caiphæ, pag. 233. Deinde repetitiones & vſus ſenſuum, velut prius.

In tertia die, Contemplabimur per noctem mediam, quomodo ductus eſt ad Pilatũ Chriſtus, & quid ibi actum, vt dicetur pag. 234. Diluculo vero, de iis quæ geſta ſunt, tranſmiſſo Chriſto ad Herodem, pag. 235. Subdetur repetitionum & ſenſuum conſuetus vſus.

Die quarta, Meditatio nocturna percurret hiſtoriam de reditu

ab Herode, pag. 235. vſque ad mediam partem myſteriorum, quæ apud Pilatum ſecuta ſunt: reliquam vero partem circa lucem primam proſequemur. De repetitionibus quoque, & ſenſibus, pro conſuetudine ſit agendum.

Die quinta ſub noctis medium, de progreſſu ipſo Paſſionis contemplabimur a ſententia Pilati vſque ad Crucifixionem, pag. 237. Sub auroram deinceps ab eleuatione Crucis, ad Chriſti vſque expirationem, de quibus pag. 238. Repetitiones & ſenſuum exercitatio, vt ſupra.

Die ſexta noctu, Quomodo mor-

mortuus Dominus, ſublatus de Cruce, & ad monumentum delatus eſt, pag. 239. Primo mane, ex quo ſepultus fuit, pag. eadem, donec Beata Virgo in domum aliquam ſe recepit.

Die ſeptima, Inter noctu & mane paſſionem totam reuoluemus. Poſtea repetitionum & ſenſuum vice, per diem totum conſiderabimus, quam licebit frequentiſſime, quo pacto ſanctiſſimum IESV Chriſti corpus remanſerit ab anima ſeiunctum: & vbinam, aut quomodo ſepultum, item quæ fuerit Beatæ MARIÆ Matris ſolitudo, deſolatio qualis, & quanta afflictio: quam

acerbus quoque diſcipulorum mœror extiterit.

Subnotandum eſt, Quod ſi cui libeat, meditandæ Chriſti paſſioni diutius inſtare, contemplationes ſingulas debet abſoluere cum paucioribus myſteriis: ita vt prima ſolum comprehendat cœnam: Secunda, lotionem pedum: Tertia, Euchariſtiæ ſanctæ inſtitutionem: Quarta, ſermonem ibi ſubſecutum: & ſic in ceteris agendum.

Ad hæc, traiecta tota paſſione, licebit proximo poſt die iterare eius dimidium atque reliquum poſtridie: perendie rurſus totam ſimul.

E contrario vero, ſi quis malit tempus ſuccidere, contempletur de cœna Domini per noctem; de horto, in aurora: de Annæ domo, circa Miſſam: ſub veſperas, de domo Caiphæ: de Prætorio Pilati, ante cœnam: & ita pergendo, per dies ſingulos diuerſa Exercitia quinque implebuntur, vtpote repetitionum, ac ſenſuum vſu prætermiſſo. Tranſcurſa vero paſſione, operæprecium fuerit, eamdem ſimul totam die vnico reuoluere; ſiue in vnum tantum Exercitium congeſtam, ſiue diſtributam in plura, prout ſibi fore conducibilius ille cenſuerit.

Regulæ aliquot ad victum recte temperandum.

PRIMA eſt, quod a pane minus abſtinendum ſit, quam a reliquis alimentis: cum neque gulam adeo irritet, nec tentationi æque obnoxios nos reddat.

Secunda, quod circa potum attendenda ſit magis abſtinentia, quam circa panem: caute obſeruando, quæ proſit menſura potus, vt ſumatur ſemper; quæ rurſum noceat, vt tollatur.

Tertia, quod circa pulmenta & edulia potiſſimum abſtinentiæ ratio verſetur; cum per illa, tum ap-

petitui ad peccandum, tum inimico ad tentandum, maior ſubminiſtretur occaſio. Temperanda ſunt igitur, vitandi exceſſus cauſa: quod fit dupliciter, dum vel cibis groſſioribus veſcimur atque aſſueſcimus, vel dum parce delicatis vtimur.

Quarta eſt, quod quanto plus de conueniente victu ſibi quis ademerit (vitato interim valetudinis aduerſæ graui periculo) tanto celerius menſuram cibi ac potus iuſtam reperiet: tum quia, hoc modo melius ſe diſponens, & obnoxius tendens ad perfectionem, ſentiet interdum quoſdam cognitionis internæ radios, & conſolatorios mo-

tus ſibi cælitus immiſſos; ex quibus facile poterit rationem victus commodiorem diſcernere : tum quoniam, ſi quis ita abſtinendo, ſe deprehenderit viribus imbecilliorem eſſe, quam vt Exercitia ipſa ſpiritualia peragere commode valeat, ſic facile aduertet, quam menſuram victus naturæ neceſſitas requirat.

Quinta, quod expedit inter comedendum imaginari, quaſi videamus IESVM Chriſtum Dominum noſtrum veſcentem cum ſuis diſcipulis; obſeruando quem teneat edendi, bibendi, reſpiciendi, & loquendi modum; eumque ad imitandum nobis proponendo. Vſu-

ueniet enim, vt occupato magis intellectu circa meditationem talem, quam circa corporalem cibum, discamus facilius victum moderari.

Sexta, Quod gratia varietatis, aliæ adhiberi poſſunt meditationes inter veſcendum: vt ſunt de Sanctorum vita, de pia quapiam doctrina, vel de aliquo ſpirituali negotio agendo; vnde, ſic abſtracta mente, cibus ipſe & veſcendi delectatio parum ſentiatur.

Septima, Quod cauendum ſit præcipue, ne ſuper ſumendos cibos animus quodammodo totus effundatur; & ne auide veſcamur, aut feſtine: ſed appetitui ſemper domi-

nantes, tum menſuram victus, tum ſumendi modum vna temperemus.

Octaua eſt, Quod plurimum conducit, ad tollendam cibi potuſque immoderantiam, ſi ante prandium aut cœnam, & quacumque hora nulla eſuries ſentitur, præuia deliberatione, victum proxime ſumendum, definiamus ad menſuram certam; quam deinde nulla vel propria auiditate, vel inſtigatione inimici, vnquam excedamus; ſed potius vincendæ vtriuſque cauſa, de illa nonnihil etiam ſubducamus.

QVARTA HEBDOMADA.

Contemplatio prima. Quomodo IESVS *Dominus post Resurrectionem apparuit sanctæ Matri suæ, ut habetur infra* *pag.* 240.

ORATIO præparatoria iuxta morem.

Præludium primum accipitur ab historia. Quomodo postquã expirauit Dominus in Cruce, sepulto y corpore,

ſed Diuinitate ſemper ſociato, ipſe in anima, Diuinitati quoque continue vnita, deſcendit ad inferos: ereptiſque inde iuſtorum animabus, rediens ad ſepulcrum, corpus cum anima denuo vniuit: ac reſurgens demum apparuit Beatæ Virgini matri ſuæ viuus, vt pie ac veriſimiliter credendum eſt.

Secundum, pro conſtructione loci, ſpeculandum accipiet ſepulcri ſitum, & Beatæ Virginis domicilium: cuius formam partes, & reliquam diſpoſitionem, vt cellulam & oratorium ſigillatim perſcrutabimur.

Tertium continebit gratiam

petendam; vt ſcilicet immenſum Chriſti ac Matris gaudium participemus.

Punctum primum, ſecundum ac tertium, eadem hic erunt quæ ſupra in contemplatione cœnæ fuerunt expoſita; id eſt conſiderare perſonas, verba, opera.

Quartum vero erit animaduertere, [z] quomodo Chriſti Diuinitas, paſſionis, & mortis tempore abſcondita, palam ſe faciat in reſurrectione, ac tot miraculis deinceps eluceſcat.

Quintum, æſtimare quam prompto copioſoque functus ſit Dominus conſolandi ſuos officio: adhibi-

ta consolationis, quæ ab amicissimo quopiam præstari potest, similitudine.

Colloquio vno, vel pluribus, iuxta materiam faciendis, terminetur contemplatio, cum *Pater noster.*

Notandum porro, quod in sequentibus contemplationibus, seu Exercitiis recensenda erunt per ordinem mysteria omnia Resurrectionis, Ascensionisque, & quæ sunt intermedia, seruatis vbique iisdem formulis, & modis: sicuti per totam illam hebdomadam factum est, in qua passionis mysteria contemplati sumus: & iuxta modum ac exemplum primæ huius de re-

ſurrectione Domini, meditationis formandæ ſunt ſequentes omnes, atque regulandæ, tam in Præludiis (niſi quod hæc rebus ſunt accommodanda) quam in Punctis quinque, & Additionibus ſingulis. Pari etiam ratione circa repetitiones, & ſenſuum operationes, nec non in augendo, minuendoque Exercitiorum, ſecundum myſteria, numero dirigi poterimus, ſicut in prædicta meditandæ Chriſti paſſionis hebdomada fuimus edocti.

Secundo notandum eſt, conuenire magis quartæ huic hebdomadæ, quam præcedentibus, vt quatuor dumtaxat fiant Exercitia. Pri-

mum poſtquam mane ſurreximus. Secundum, circa Miſſæ tempus; vel paulo ante prandium, prioris repetitionis loco. Tertium, hora veſperarum, pro ſecunda repetitione. Quartum, ante cœnam, admotis ſenſuum officiis, ad imprimendas fortius animæ contemplationes tres eo die factas; ſignatis obiter, & penitius tractatis partibus, ſeu locis illis, in quibus motus animi efficaciores, maioremque guſtum ſpiritualem ſenſerimus.

Tertio, quod quamuis ei, qui exercitatur, certus præſcribatur numerus punctorum, puta ternarius,

aut quinarius; liberum tamen ipſi erit in plura vel pauciora puncta redigere contemplationem, prout commodius ſe habere expertus fuerit. Qua in re magnopere iuuabit, ante ingreſſum Exercitii tractanda puncta comminiſci, & numero certo præfinire.

Quarto denique notandum eſt, quod per quartam hanc hebdomadam, variari debent ſecunda, ſexta, ſeptima & decima Additiones. In ſecunda quidem, vt dum euigilo, repente mihi ponam ob oculos ſtatutam contemplationem; & de gaudio Domini cum ſuis, ſtudeam & ipſe exhilareſcere. In ſexta ve-

ro, vt memoriæ meæ obiiciam ea quæ lætitiam ſpiritualem cient, vt cogitatio de gloria. In ſeptima, vt lucis & cæli vtar commoditate, quæ ſeſe offeret; puta per tempus vernum, herbarum virentium & florum aſpectu, aut aprici loci amœnitate: per hiemem vero ſolis vel ignis opportuno calore: & ita de ceteris corporis atque animi oblectationibus congruis, per quas Creatori & Redemptori meo, congaudere queam. In decima, vt loco pœnitentiæ temperantia & mediocritate victus contentus ſim; niſi quo tempore ieiunium, vel abſtinentiam Eccleſia indixit;
cuius

cuius præceptis ſemper obtemperandum eſt, niſi iuſtum adſit impedimentum.

Contemplatio ad amorem ſpiritualem in nobis excitandum.

IN primis duo notanda ſunt. Primum, quod amor ipſe ab operibus magis, quam a verbis pendet. Secundum, quod conſiſtit amor in mutua facultatum, rerum, & operum communicatione; puta ſcientiæ, diuitiarum, honoris, & boni cuiuſcumque.

Oratio præmittitur ex more.

Præludium primum eſt, vt coram Domino, Angelis, Sanctiſque

omnibus, mihi propitiis, ſtare me videam.

Secundum, vt gratiam Dei efflagitem, per quam beneficiorum eius in me collatorum magnitudinem perſpiciens, ad amorem, cultum, & ſeruitium ipſius totum me impendam.

Punctum primum ſit, reuocare in memoriam beneficia creationis ac redemptionis: dona itidem particularia, ſeu priuata enumerare: & cum intimo affectu perpendere, quantum mea cauſa benigniſſimus Dominus egerit, atque pertulerit; quantum mihi elargitus ſit de theſauris ſuis; quodque iuxta diuinum

ſuum decretum, & beneplacitum, ſeipſum mihi, quantum poteſt, donare velit. Quibus optime inſpectis, vertar ad meipſum: & diſquiram mecum quæ meæ ſint partes; & quid æquum iuſtumque ſit, vt diuinæ offeram & exhibeam maieſtati: haud ſane dubium, quin mea omnia offerre debeam, ac meipſum, cum ſummo affectu, & verbis huiuſcemodi, vel ſimilibus:

Suſcipe Domine vniuerſam meam libertatem: Accipe memoriam, intellectum, atque voluntatem omnem. Quidquid habeo vel poſſideo, mihi largitus es: id tibi totum reſtituo, ac tuæ prorſus vo-

luntati trado gubernandum. Amorem tui ſolum cum gratia tua, mihi dones, & diues ſum ſatis, nec aliud quidquam vltra poſco.

Secundum erit, ſpeculari Deum, in ſingulis exiſtentem creaturis ſuis; & elementis quidem dantem, vt ſint; plantis vero, vt per vegetationem quoque viuant; animalibus inſuper, vt ſentiant, hominibus poſtremo, vt ſimul etiam intelligant. Inter quos accepi & ipſe vniuerſa hæc beneficia, eſſe, viuere, ſentire, ac intelligere; meque templum quoddam ſuum efficere voluit, ad imaginem ſuam & ſimilitudinem creatum. Ex quorum

omnium admiratione reflexus in meipſum, agam vt in primo puncto, vel melius ſi quid occurrerit: id quod in punctis etiam ſequentibus erit factitandum.

Tertium eſt conſiderare eumdem Deum ac Dominum, propter me in creaturis ſuis operantem & laborantem quodammodo: [aa] quatenus dat ipſis, conſeruatque id quod ſunt, habent, poſſunt, atque agunt. Quæ omnia, vt ſupra in mei conſiderationem reflectenda erunt.

Quartum, proſpicere quo pacto munera & bona omnia cælitus deſcendunt, vt ſunt potentia, iuſti-

tia, bonitas, ſcientia, & alia quælibet humana perfectio, terminis quibuſdam certis circumſcripta: quæ ab infinito illo totius boni theſauro, ſicut lumen a ſole, & ex fonte aqua deriuantur. Addenda ſupereſt reflexio in mei circumſpectionem.

Colloquium etiam in fine fiet, terminandum cum *Pater noſter.*

MODI TRES
ORANDI.

PRIMVS orandi modus deducendus eſt ex mandatis, ex peccatis ſeptem mortalibus, ex tribus animæ potentiis, & ex quinque ſenſibus conſideratis : vnde non tam habet orationis formam, quam Exercitii cuiuſdam ſpiritualis; per quod & anima iuuatur, & oratio Deo redditur acceptior. Prius

itaque quam hoc orem modo, iuxta illud, quod tertiæ Additioni æquipollet, ſedebo vel deambulabo pauliſper (prout ad animæ quietem facere videro) penſitans apud me, quo mihi accedendum ſit, & quid faciendum. Hoc idem Additionis genus ad omnem orandi modum præmitti debet.

Oratio Præparatoria, gratiæ contineat poſtulationem; vt mihi detur agnoſcere, quidquid deliquero aduerſus decalogi præcepta, meque in poſterum emendare, intellectis illis exactius, & (vt par eſt) ad Dei gloriam & ſalutem meam ſolito cautius obſeruatis.

Pri-

Primo ergo, mandatum quodlibet ordine diſcutiam, attendens, quo pacto ſeruauerim illud, aut violauerim, deque ſuccurrentibus in memoriam delictis, veniam precabor, recitando ſemel *Pater noſter.* Porro in excutiendis ſingulis præceptis, ſatis fuerit inſumi ſpatium temporis, quo ter poſſet oratio Dominica percurri. Notandum tamen, quod circa præceptum, cuius præuaricatio rarior nobis accideret, minus immorandum eſſet; at eo amplius, quo lapſus fuerit ex aſſuetudine frequentior: idque ſimiliter circa mortalia peccata ſit præſtandum.

Completo de præceptis ſingulis diſcurſu, poſt mei accuſationem, & gratiæ implorationem, vt ea vigilantius deinceps cuſtodiam, colloquium dirigam ad Deum, iuxta rei occaſionem.

Secundo, ſimilem orationis modum proſequemur circa mortalia peccata; poſt Additionem & Præparatoriam Orationem, ſicut fecimus in præceptis. Nihil enim vtrobiqúe varium occurrit, niſi quod ad materiam attinet, cum præcepta quidem ſeruanda ſint, peccata vero deuitanda. Cetera eadem ſunt, fietque itidem colloquium.

Sciendum eſt, peccatorum vi-

tiorumque notitiam iuuari per contrariorum actuum & habituum considerationem. Quapropter per gratiam diuinam & piam quamlibet exercitationem laborandum est vnicuique, vt virtutes sibi paret, mortalibus peccatis septem oppositas.

Tertio, circa tres animæ potentias idem sequitur progressus, per Additionem, Orationem, & discussionem singularum, cum Colloquio ad finem, faciendus.

Quarto circa quinque sensus corporis, nulla re mutata præter materiam. Vbi subnotandum est; quod, si quis optet in sensuum

ſuorum vſus Chriſtum imitari, debet in oratione præparatoria ſeipſum ſuper hoc Deo commendare; factæque ſenſuum ſingulorum examinationi Dominicam orationem ſubiicere: ſi vero ſimilem affectet beatæ Virginis MARIÆ imitationem, ei ſe commendet, tamquam a Filio id impetraturæ, & Salutationem Angelicam, dum ſenſus excutit, idemtidem recitet.

Secundus orandi modus, ex vocum orationis ſingularum perpenſa ſignificatione.

ADDITIO eadem, quæ ſuperius, it præuia.

Oratio Præparatoria perſonæ congruet, ad quam dirigitur.

Secundus orandi modus eſt, vt flexis genibus, vel ſedendo (pro habitudine corporis & animi deuotione) oculis vel clauſis vel defixis in partem vnam, neque huc & illuc motis, precationem Dominicam a principio recitemus; & in prima voce, quæ eſt, *Pater*, meditationis figamus pedem, quamdiu circa eam variæ nobis ſignificationes, ſimilitudines, ſpirituales guſtus, & aliæ commotiones deuotæ incident, & ita deinceps, per ſingula eiuſdem, vel alterius orationis verba factitabimus.

Regulæ tres circa hæc ſeruandæ.

PRIMA, vt in tali precationis cuiuſlibet ruminatione, horæ ſpatium inſumamus; quo expleto *Aue Maria, Credo, Anima Chriſti*, & *Salue Regina*, ſemel iuxta communem morem, vel mente ſola, vel etiam voce percurrantur.

Secunda eſt, quod ſi, orantibus hoc modo nobis, in vna voce, vel duabus, meditatio affluat, & interna ſimul delectatio; poſtponenda erit tranſcurrendi cura, licet hora tota prætereat; qua elapſa, reliquum orationis curſim recitetur.

Tertia, vt quando ita contigerit,

meditandæ voci vni, aut pauculis horam impendiſſe, poſtridie, recitato breuiter eo quod excuſſum fuit, ad ſequentis verbi conſiderationem pergamus.

Poſt excuſſam vero ad hunc modum Dominicam precationem totam; ſuccedet Salutatio Angelica: deinde alia oratio, vt ſine interruptione hæc orandi Exercitatio procedat.

Ad hæc, oratione qualibet ſic completa, perſonam illam, ad quam pertinebat, paucis compellabimus; virtutem aliquam, aut gratiam petentes, qua maxime indigere nos ſenſerimus.

Tertius orandi modus, per quamdam vocum & temporum commensurationem.

ADDITIO ab vtraque ſuperiore nihil differt.

Oratio Præparatoria fiet ſicut in ſecundo modo.

Tertius hic orandi modus in eo conſiſtit, vt inter ſingulas reſpirandi vices, ſingula Dominicæ alteriuſve orationis verba tranſmittamus: expenſa interim, vel ſignificatione prolatæ vocis; vel perſonæ, ad quam oratio ſpectat, dignitate; vel mea ipſius vtilitate; vel vtriuſque poſtremo differentia. Eodem procedendum modo in verbis reli-

quis

quis. Addendæ quoque orationes ſupra memoratæ, *Aue, Credo*, &c.

Regulæ duæ huc ſpectantes.

PRIOR, vt finita iuxta hunc orandi modum precatione Dominica, ſumatur aliis diebus vel horis Angelica Salutatio, ſimili reſpirationum interuallo tractanda, cum aliis orationibus, vſitato more recitandis.

Poſterior, vt, qui hunc orandi modum exercere cupit diutius, ad eum applicet precationes omnes ſupradictas, aut earum partes, & paria anhelituum ac vocum interſtitia obſeruet.

VITÆ

D. N. IESV CHRISTI

MYSTERIA.

NOTANDVM eſt primitus omnia ſequentium myſteriorũ verba, quæ includuntur parentheſi, ex ipſis euangeliis deprompta eſſe, non item cetera. Ad hæc, in vnoquoque myſterio, ſemper aut fere, poni Puncta tria, vt expeditior ſit contemplatio, quo eſt diſtinctior.

De annuntiata Beatæ MARIÆ *Virgini Christi Incarnatione, de qua* Lucæ 1.

PRIMO, Quomodo Angelus Gabriel, Beatam Virginem ſalutans, diuini Verbi conceptionem ei nuntiauit: (*Ingreſſus Angelus ad eam dixit: Aue gratia plena,* &c. *Ecce concipies in vtero, & paries Filium,* &c.)

Secundo, Confirmat Angelus id quod prædixerat, adducto exemplo de Sancti Ioannis Baptiſtæ conceptione admiranda: (*Et ecce Eliſabeth cognata tua, & ipſa concepit filium in ſenectute ſua,* &c.)

Tertio, Reſpondit Angelo Virgo ſancta: (*Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.*)

De MARIA *Eliſabeth cognatam ſuam viſitante, vt habetur* Luc. 1.

PRIMO, Quomodo inuiſit MARIA Eliſabeth, ac Sanctus Ioannes in vtero exiſtens ſenſit MARIÆ ſalutationem, & geſtiit. (*Vt audiuit ſalutationem* MARIÆ *Eliſabeth, exultauit infans in vtero eius: & repleta eſt Spiritu ſancto Eliſabeth: & exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.*)

Secundo, Beata Virgo in hoc canticum præ lætitia prorupit: (*Magnificat anima mea Dominum*, &c.)

Tertio: (*Mansit autem* MARIA *cum illa quasi mensibus tribus, & reuersa est in domum suam.*)

De Christi Natiuitate. Luc. 2.

PRIMO, Beata MARIA cum Ioseph sponso suo e Nazareth proficiscitur Bethlehem. (*Ascendit autem & Ioseph a Galilæa*, &c. *in Bethlehem*, &c. *vt profiteretur cum* MARIA *desponsata sibi vxore prægnante.*)

Secundo: (*Peperit Filium suum pri-*

mogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio.)

Tertio eo tempore; *(Facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altiſsimis Deo*, &c.)

De Paſtoribus. Luc. 2.

PRIMO, Paſtoribus reuelatur Chriſti Natiuitas per Angelum: *(Euangelizo vobis gaudium magnum*, &c. *Quia natus eſt vobis hodie Saluator*, &c.*)*

Secundo, Paſtores properant in Bethlehem: (*Et venerunt feſtinantes: & inuenerunt* MARIAM, *& Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio.)*

Tertio (*Et reuerſi ſunt Paſtores glorificantes & laudantes Deum*, &c.)

De Circumciſione. Luc. 2.

PRIMO, circumciſus eſt Puer.

Secundo (*Vocatum eſt nomen eius* IESVS, *quod vocatum eſt ab Angelo, priuſquam in vtero conciperetur.*)

Tertio, redditus eſt Matri ſuæ Puer, quæ illi compatiebatur de ſanguinis viſa effuſione.

De tribus Magis Regibus. Matth. 2.

PRIMO, tres Magi Reges ad puerum IESVM adorandum

venerunt, ſtella duce, ita atteſtantes: *(Vidimus enim ſtellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.)*

Secundo: *(Procidentes adorauerunt eum, & apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera aurum, thus, & myrrham.)*

Tertio: *(Reſponſo accepto in ſomnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam.)*

De Purificatione Beatæ Virginis, & pueri IESV *præſentatione.* Luc. 2.

PRIMO, detulerunt puerum in templum, vt præſentarent eum Deo, tamquam primogenitum, offerentes pro eo conſuetum mu-

munus: (*Par turturum, aut duos pullos columbarum.*)

Secundo: Simeon veniens eadem hora in templum: (*Accepit eum in vlnas ſuas, & benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine,*) &c.

Tertio, Anna: (*Superueniens confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Iſrael.*)

De fuga in Ægyptum. Matth. 2.

PRIMO, volens Herodes puerulum IESVM interficere, occidi fecit Innocentes; præmonito Ioſeph per Angelum, vt in Ægy-

ptum profugeret: (*Surge, & accipe Puerum, & Matrem eius, & fuge in Ægyptum.*)

Secundo, iter corripuit Ioſeph Ægyptum verſus: (*Qui conſurgens nocte, &c. ſeceßit in Ægyptum.*)

Tertio: (*Et erat ibi, vſque ad obitum Herodis.*)

De reditu ab Ægypto. Matth. 2.

PRIMO, admonetur Ioſeph ab Angelo, vt in terram Iſrael reuertatur: (*Surge, & accipe Puerum, & Matrem eius, & vade in terram Iſrael.*)

Secundo: (*Qui conſurgens, &c. venit in terram Iſrael.*)

Tertio, eo quod regnabat Archelaus filius Herodis in Iudæa, recessit in Nazareth.

De vita Domini ab anno ætatis suæ duodecimo vsque ad trigesimum.
Luc. 2.

PRIMO, quomodo subditus erat, & obediens parentibus.

Secundo: (*Proficiebat sapientia, & ætate, & gratia*, &c.)

Tertio, videtur fabrilem artem exercuisse, cum dicat Sanctus Marcus cap. 6. (*Nonne hic est faber?*)

De Aſcenſu in templum anno duodecimo. Lucæ 2.

PRIMO, natus IESVS annos duodecim, e Nazareth profectus eſt Hieroſolymam.

Secundo, remanſit illic neſciis parentibus.

Tertio, poſt triduum inuenerunt eum in templo, ſedentem inter Doctores: & ipſe illis cauſam moræ percontantibus reſpondit: (*Neſciebatis quia in his quæ Patris mei ſunt oportet me eſſe?*)

De Baptiſmo eius. Matth. 3.

PRIMO, Matri valedicens, e Nazareth ad Iordanis flumen

ſe contulit, vbi tunc Ioannes baptizabat.

Secundo, baptizatus eſt à Ioanne, excuſante ſe primum de indignitate; ſed compulſo his verbis: *(Sine modo, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam.)*

Tertio, deſcendit Spiritus ſanctus ſuper eum, & vox de cælo ſic atteſtans: *(Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.)*

De tentatione Chriſti. Luc. 4. & Matth. 4.

PRIMO, poſt baptiſmum ſeceſſit in deſertum Chriſtus, & ibi per dies quadraginta, & totidem noctes ieiunauit.

Tertio, Reſpondit Angelo Virgo ſancta: *(Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.)*

De MARIA *Eliſabeth cognatam ſuam viſitante, vt habetur* Luc. 1.

PRIMO, Quomodo inuiſit MARIA Eliſabeth, ac Sanctus Ioannes in vtero exiſtens ſenſit MARIÆ ſalutationem, & geſtiit. *(Vt audiuit ſalutationem* MARIÆ *Eliſabeth, exultauit infans in vtero eius: & repleta eſt Spiritu ſancto Eliſabeth: & exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.)*

Secundo, Beata Virgo in hoc canticum præ lætitia prorupit: (*Magnificat anima mea Dominum, &c.*)

Tertio: (*Manſit autem* MARIA *cum illa quaſi menſibus tribus, & reuerſa eſt in domum ſuam.*)

De Chriſti Natiuitate. Luc. 2.

PRIMO, Beata MARIA cum Ioſeph ſponſo ſuo e Nazareth proficiſcitur Bethlehem. (*Aſcendit autem & Ioſeph a Galilæa,* &c. *in Bethlehem,* &c. *vt profiteretur cum* MARIA *deſponſata ſibi vxore prægnante.*)

Secundo: (*Peperit Filium ſuum pri-*

mogenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio.)

Tertio eo tempore; *(Facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altiſsimis Deo*, &c.)

De Paſtoribus. Luc. 2.

PRIMO, Paſtoribus reuelatur Chriſti Natiuitas per Angelum: *(Euangelizo vobis gaudium magnum*, &c. *Quia natus eſt vobis hodie Saluator*, &c.*)*

Secundo, Paſtores properant in Bethlehem: (*Et venerunt feſtinantes: & inuenerunt* MARIAM, *& Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio.)*

Tertio (*Et reuersi sunt Pastores glorificantes & laudantes Deum*, &c.)

De Circumcisione. Luc. 2.

PRIMO, circumcisus est Puer.

Secundo (*Vocatum est nomen eius* IESVS, *quod vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur.*)

Tertio, redditus est Matri suæ Puer, quæ illi compatiebatur de sanguinis visa effusione.

De tribus Magis Regibus. Matth. 2.

PRIMO, tres Magi Reges ad puerum IESVM adorandum

venerunt, ſtella duce, ita atteſtantes: *(Vidimus enim ſtellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.)*

Secundo: *(Procidentes adorauerunt eum, & apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera aurum, thus, & myrrham.)*

Tertio: *(Reſponſo accepto in ſomnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam.)*

De Purificatione Beatæ Virginis, & pueri IESV *præſentatione.* Luc. 2.

PRIMO, detulerunt puerum in templum, vt præſentarent eum Deo, tamquam primogenitum, offerentes pro eo conſuetum mu-

munus: (*Par turturum, aut duos pullos columbarum.*)

Secundo: Simeon veniens eadem hora in templum: (*Accepit eum in vlnas ſuas, & benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine,*) &c.

Tertio, Anna: (*Superueniens confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Iſrael.*)

De fuga in Ægyptum. Matth. 2.

PRIMO, volens Herodes puerulum IESVM interficere, occidi fecit Innocentes; præmonito Ioſeph per Angelum, vt in Ægy-

ptum profugeret: (*Surge, & accipe Puerum, & Matrem eius, & fuge in Ægyptum.*)

Secundo, iter corripuit Iofeph Ægyptum verfus: (*Qui confurgens nocte,* &c. *fecefsit in Ægyptum.*)

Tertio: (*Et erat ibi, vfque ad obitum Herodis.*)

De reditu ab Ægypto. Matth.2.

PRIMO, admonetur Iofeph ab Angelo, vt in terram Ifrael reuertatur: (*Surge, & accipe Puerum, & Matrem eius, & vade in terram Ifrael.*)

Secundo: (*Qui confurgens,* &c. *venit in terram Ifrael.*)

Tertio, eo quod regnabat Archelaus filius Herodis in Iudæa, recessit in Nazareth.

De vita Domini ab anno ætatis suæ duodecimo usque ad trigesimum.
Luc. 2.

PRIMO, quomodo subditus erat, & obediens parentibus.

Secundo: (*Proficiebat sapientia, & ætate, & gratia*, &c.)

Tertio, videtur fabrilem artem exercuisse, cum dicat Sanctus Marcus cap. 6. (*Nonne hic est faber?*)

ſe contulit, vbi tunc Ioannes baptizabat.

Secundo, baptizatus eſt á Ioanne, excuſante ſe primum de indignitate; ſed compulſo his verbis: *(Sine modo, ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam.)*

Tertio, deſcendit Spiritus ſanctus ſuper eum, & vox de cælo ſic atteſtans: *(Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.)*

De tentatione Chriſti. Luc. 4. & Matth. 4.

PRIMO, poſt baptiſmum ſeceſſit in deſertum Chriſtus, & ibi per dies quadraginta, & totidem noctes ieiunauit.

Secundo, ter ab inimico tentatus eſt: (*Accedens tentator dixit ei: Si Filius Dei es, dic vt lapides iſti panes fiant. Mitte te deorſum. Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me.)*

Tertio: *(Angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei.)*

De Apoſtolorum vocatione.

PRIMO, videntur Sancti Petrus & Andreas fuiſſe ter vocati. Primum ad ſolam quamdam Chriſti notitiam, *Ioan.* 1. Deinde ad ſequelam ſolum temporaneam, cum animo reuertendi ad piſcationem, *Luc.* 5. Vltimo ad perpe-

tuam ſequelã. *Matth.* 4. & *Marc.* 1.

Secundo, vocauit filios Zebedæi, *Matth.* 4. Et Philippum, *Ioan.* 1. Et Matthæum, *Matth.* 9.

Tertio, vocati ſunt reliqui, licet de quorumdam vocatione, & de ordine vocationum, expreſſe mentio non fiat in Euangelio.

Tria hic expendenda ſunt. Primum, quomodo erant Apoſtoli abiectæ conditionis.

Secundo, ad quantam fuerint dignitatem, & quam ſuauiter vocati.

Tertio, quibus gratiæ donis ſupra omnes veteris Teſtamenti Patres nouique Sanctos euecti ſint.

De primo Christi miraculo facto in nuptiis. Ioan. 2.

PRIMO, Inuitatus fuit Christus cum Discipulis suis ad nuptias.

Secundo, deficere vinum Mater commonuit. (*Vinum non habent.*) Et ministris dixit: (*Quodcumque dixerit vobis facite.*)

Tertio, aquam in vinum Dominus conuertit: (*Et manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum Discipuli eius.*)

De fugatis e templo negotiatoribus prima vice. Ioan, 2.

PRIMO, eiecit de templo vendentes illic & ementes, facto ex funiculis flagello.

Secundo, (*nummulariorum effudit æs, & mensas subuertit.*)

Tertio, vendentibus columbas mansuete inquit: (*Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.*)

De Sermone Christi habito in monte. Matth. 5.

PRIMO, ad dilectos suos discipulos, octo Christus beatitu-

dinis genera expoſuit. Beati pauperes ſpiritu: Mites: Qui lugent: Qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam: Miſericordes: Mundo corde: Pacifici: Qui perſecutionem patiuntur.

Secundo, eos exhortatur, vt acceptis donis ſeu talentis, vtantur recte: (*Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.*)

Tertio, oſtendit non ſoluere ſe legem, ſed implere; explicatis præceptis de vitando homicidio, furto, fornicatione, periurio. Et de diligendis quoque inimicis: (*Ego au-*

tem dico vobis: Diligite inimicos ve-ſtros: Benefacite iis qui oderunt vos.)

De ſedata maris tempeſtate. Matth. 8.

PRIMO, dormiente Chriſto, coorta eſt in mari vehemens tempeſtas.

Secundo, excitarunt a ſomno eum territi Diſcipuli; quos de fidei leuitate arguit: *(Quid timidi eſtis modicæ fidei?)*

Tertio, ventis & mari præcepit, vt conquieſcerent, & facta eſt ſtatim tranquillitas: vnde obſtupentes homines dicebant: (*Qualis eſt hic, quia venti & mare obediunt ei?*)

De ambulatione ſuper aquas.
Matth. 14.

PRIMO, cum in monte adhuc eſſet Chriſtus, Diſcipulis in nauiculam abire iuſſis, & (*Dimiſſa turba, aſcendit in montem ſolus orare.*)

Secundo, cum agitaretur noctu nauicula, eo ipſe venit, ambulans ſuper aquas; vnde perterrefacti Diſcipuli phantaſma eſſe iudicabant.

Tertio, poſtquam dixerat ad eos: (*Ego ſum, nolite timere,*) Sanctus Petrus accedendi petiit facultatem; & gradiendo ſuper aquas, ob ſubor-

tum metum, mergi cœpit; quem increpans Dominus de modica fide, nauiculam intrauit, & cessauit ventus.

De missis ad prædicandum Apostolis. Matth. 10.

PRIMO, Discipulis IESVS conuocatis dedit potestatem eiiciendi dæmonia ex hominibus, & omne morborum genus sanandi.

Secundo, prudentiam eos docuit, & patientiam: (*Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.*)

Tertio, profectionis exponit mo-

dum : (*Gratis accepiſtis, gratis date: nolite poßidere aurum neque argentum.*) Ad hæc materiam prædicationis expreſſit : (*Euntes autem prædicate, dicentes : Quia appropinquauit regnum cælorum.*)

De Conuerſione Magdalenæ. Luc. 7.

PRIMO, Chriſto accumbente menſe in Phariſæi domo, ingreſſa eſt mulier, quæ fuerat in ciuitate peccatrix (ſiue [bb] Maria Magdalena ſoror Marthæ fuerit, ſiue alia) deferens alabaſtrinum vas vnguento plenum.

Secundo, ſtans retro cœpit pe-

des eius rigare lacrymis, & capillis ſuis abſtergere, deoſculari, & vngere.

Tertio, criminatam eam a Phariſæo defendit Chriſtus, & ad ipſum ait: (*Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*) Et ad ipſam deinceps: (*Fides tua te ſaluam fecit: Vade in pace.*)

De quinque millium hominum refectione. Matth. 14.

PRIMO, rogabant IESVM Diſcipuli, vt dimitteret adſtantes turbas.

Secundo, ipſe afferri iuſſit quos habebant panes; eoſque præmiſſa

benedictione frangens, Discipulis porrexit, turbis hominum discumbere iussis apponendos.

Tertio, comederunt, & saturati sunt, & superauerunt cophini duodecim.

De Transfiguratione Christi.
Matth. 17.

PRIMO, assumptis IESVS carissimis tribus Discipulis, Petro, Ioanne, & Iacobo: (*Transfiguratus est ante eos, resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.*)

Secundo, loquebatur cum Moyse & Helia.

Ter-

Tertio, rogante Petro, vt fierent ibi tria tabernacula, insonuit vox de cælo: (*Hic est Filius meus dilectus*, &c. *ipsum audite*:) Vnde consternati Discipuli, proni collapsi sunt: quos tangendo Christus, dixit: (*Surgite*, *& nolite timere*, &c. *Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis a mortuis resurgat.*)

De Lazari suscitatione.
Ioan. 11.

PRIMO, audito Christus nuntio de Lazari ægrotatione, per biduum subsistit, vt euidentius foret miraculum.

Secundo, antequam suscitet mor-

tuum, vtriusque sororis fidem exstimulat: (*Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet.*)

Tertio, collacrymatus, ac precatus prius suscitauit illum: fuit autem quo vsus est, suscitandi modus, per mandatum: (*Lazare veni foras.*)

De cœna apud Bethaniam.
Matth. 26.

PRIMÒ, cœnabat Christus in domo Simonis leprosi, & pariter Lazarus.

Secundo effudit MARIA vnguentum super caput eius.

Tertio, obmurmurat Iudas: (*Vt quid perditio hæc?*) Denuo vero excusat Christus Magdalenam: (*Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me?*)

De die Palmarum. Matth. 21.

PRIMO, præcepit Dominus adduci asinam, & pullum: (*Soluite & adducite mihi, & si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos.*)

Secundo, asinam conscendit, Apostolorum vestibus instratam.

Tertio, excepturus eum populus, cum veniret obuiam, vesti-

mentis ſuis, & ramis arborum ſternebat viam, & canebat: (*Oſanna filio Dauid: Benedictus qui venit in nomine Domini: Oſanna in altiſſimis.*)

De Prædicatione in templo.
Luc. 19.

PRIMO, docebat quotidie in templo.

Secundo, finita Prædicatione in Bethaniam redibat, nemine apud Hieroſolymam ipſum excipiente.

De cœna vltima. Matth. 26. & Ioan. 13.

PRIMO, comedit cum Diſcipulis paſchalem agnum; eoſque

de imminente ſua morte præmonuit: *(Amen dico vobis, quia vnus veſtrum me traditurus eſt.)*

Secundo, lauit eorum, Iudæ quoque ipſius, pedes, incipiens a Petro; qui ad maieſtatem Chriſti, & indignitatem ſuam reſpiciens, ſeſe opponebat: *(Domine, tu mihi lauas pedes?)* Ignarus ſcilicet præberi a Domino exemplum humilitatis, ita poſteà declarânte: *(Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.)*

Tertio, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum inſtituit, in ſignum ſummæ dilectionis, his verbis vtens: (*Accipite & comedite*, &c.)

Expleta autem cœna, Iudas ad vendendum illum egressus est.

De mysteriis post cœnam & in horto gestis. Matth. 26. & Marc. 14.

PRIMO, peracta cœna, & hymno dicto, profectus est Christus ad Oliueti montem cum Discipulis suis vndecim, metu plenis: & octo remanere iussit Gethsemani: (*Sedete hic, donec vadam illuc, & orem.*)

Secundo, ductis secum tribus, Petro, Iacobo, Ioanne, orauit ter dicens: (*Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.*) Et in

agonia exiſtens prolixius orabat.

Tertio, cum eo timoris redigi ſe paſſus fuiſſet, vt diceret: (*Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem*,) etiam ſanguinem ſudauit copioſum, teſte Luca: (*Factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram.*) Vnde coniicere licet, veſtimenta eius iam tum fuiſſe madefacta cruore.

Dę comprehenſione Chriſti, & traductione ad Annæ domum. Matth. 26. Luc. 22. Marc. 14. Ioan. 18.

PRIMO, permiſit ſe Dominus oſculo a Iuda tradi, & quaſi la-

tronem comprehendi: (*Tamquam ad latronem existis cum gladiis ac fustibus comprehendere me? Quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis.*) Ipsoque interrogante: (*Quem quæritis?*) corruerunt in terram inimici omnes.

Secundo, seruum Pontificis percutienti Petro ait: (*Mitte gladium tuum in vaginam,*) & sanauit seruum.

Tertio, captus & a Discipulis relictus, ad Annæ domum pertrahitur; vbi a Petro paulo post secuto, semel negatus est; & alapam accepit a ministro quodam obiiciente: (*Sic respondes Pontifici?*)

De

De gestis postea in domo Caiphæ.
Matth. 26.

PRIMO, abducitur ligatus Christus ab Anna in domum Caiphæ; vbi Petrus rursum eum bis negauit, atque respiciente ipsum Domino: (*Egressus foras fleuit amare.*)

Secundo, permansit ligatus tota illa nocte.

Tertio, circumstantes eum satellites illudebant, vexabant, & velata facie colaphis cædebant, interrogantes: (*Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?*) ac modis aliis blasphemabant.

De Christi apud Pilatum accusatione.
Matth. 26. Luc. 23. Marc. 15. & Ioan. 18.

PRIMO, Traducitur deinceps ad Pilatum Christus, & coram eo a Iudæis calumniose accusatur: (*Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari.*)

Secundo, Eo semel atque iterum examinato retulit Pilatus: (*Ego nullam inuenio in eo causam.*)

Tertio, Barabbæ latronis, quam Christi IESV liberationem, malle se Iudæi proclamarunt: (*Non hunc, sed Barabbam.*)

De transmiſſo Chriſto ad Herodem.
Luc. 23.

PRIMO, Transmiſit Pilatus Chriſtum ad Herodem, æſtimans quod eſſet Galilæus.

Secundo, Herodi poſcenti curioſa, nihil penitus reſpondit, licet a Iudæis valide accuſaretur.

Tertio, Ab Herode cum ſuo exercitu ſpretus fuit, atque veſte alba indutus.

De reuerſione ab Herode ad Pilatum,
Matth. 27. Luc. 23. Marc. 15.
& Ioan. 19.

PRIMO, Chriſtum remiſit ad Pilatum Herodes; & ambo

ea ipſa die, cum prius inimici eſſent, ſibi inuicem reconciliati ſunt.

Secundo, IESVM flagellis cædi iuſſit Pilatus: milites eumdem ſpinis coronarunt, atque purpura induerunt: deinde irridentes dicebant: (*Aue Rex Iudæorum.*) Et colaphos ſimul impingebant.

Tertio: (*Exiuit ergo* IESVS *portans coronam ſpineam, & purpureum veſtimentum,*) & Pilatus dicit illis: (*Ecce homo:*) Pontifices vero conclamabant: (*Crucifige, Crucifige eum.*)

De condemnatione & Crucifixione IESV *Christi.* Ioan. 19.

PRIMO, Sedens pro tribunali Pilatus Chriſtum iudicauit, & tradidit crucifigendum, poſteaquam negantes eum Iudæi ſuum Regem eſſe, dixerunt: (*Non habemus Regem, niſi Cæſarem.*)

Secundo, Baiulauit Chriſtus Crucem ſuam, donec, ob virium defectum, Simon quidam Cyrenæus illam poſt eum ferre compulſus eſt.

Tertio, inter duos latrones crucifixus fuit, adſcripto, titulo (IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.)

De Mysteriis in Cruce factis. Matth. 27. Luc. 23. Ioan. 19.

PRIMO, blaſphemias pertulit in Cruce (*Vah qui deſtruis templum Dei*, &c. *Deſcende de Cruce.*) Et diuiſa ſunt veſtimenta eius.

Secundo, effatus eſt Dominus in Cruce verba ſeptem, Orans videlicet pro crucifigentibus: Latroni parcens: Matrem & Ioannem ſibi mutuo commendans: Exclamans: (*Sitio*,) quando aceto eum potauerunt: & deinde ſe a Patre dicens derelictum: poſtea (*Conſummatum eſt:*) Ac poſtremo: (*Pater in manus tuas commendo ſpiritũ meum.*)

Tertio, Sol obſcuratus eſt, ipſo expirante, & petræ ſciſſæ ſunt, aperta quoque monumenta, & velum templi a ſummo ad infimam vſque partem ſciſſum; & latus lancea confoſſum aquam & ſanguinem effudit.

De Myſterio ſepulturæ.
Ibidem.

PRIMO, De Cruce ſublatus eſt mortuus Dominus per Ioſeph atque Niçodemum, in conſpectu ipſo Matris afflictiſſimæ.

Secundo, Delatum eſt ad ſepulcrum corpus vnctum & incluſum.

Tertio, adhibiti ſunt inibi cuſtodes.

De Chriſti Reſurrectione & Apparitione prima.

PRIMVM, Apparuit Dominus Matri ſuæ, poſtquam reſurrexit; cum dicat Scriptura, quod apparuit multis. Licet enim nominatim illam non exprimat, id nobis tamen relinquit pro certo, tamquam intellectum habentibus: ne alioqui iure audiamus illud: (*Adhuc & vos ſine intellectu eſtis?*)

De

De ſecunda Apparitione.
Marc. 16.

PRIMO, Summo mane ad monumentum profectæ ſunt Maria Magdalene, Iacobi, & Salome, inter ſe dicentes:) *Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti?*)

Secundo, Viderunt lapidem reuolutum, & Angeli dictum audierunt: (IESVM *quæritis Nazarenum Crucifixum : Surrexit, non eſt hic.*)

Tertio, Apparuit Mariæ Magdalenæ; quæ, aliis digreſſis, iuxta ſepulcrum reſtiterat.

De Apparitione tertia. Matth. vlt.

PRIMO, Redibant a monumento mulieres cum timore ſimul & gaudio ingenti, vt narrarent Diſcipulis quidquid de Domini reſurrectione intellexerant.

Secundo, Apparens eis in via Chriſtus, ait: (*Auete*,) Et illæ accedentes, ac proſtratæ ad pedes eius, ipſum adorarunt.

Tertio, Affatus eſt illas Dominus: (*Nolite timere. Ite, nuntiate fratribus meis, vt eant in Galilæam; ibi me videbunt.*)

De Apparitione quarta.
Luc. vltimo.

PRIMO, Audita Petrus ex mulieribus Christi Resurrectione, cucurrit ad monumentum.

Secundo, Introgressus, sola vidit linteamina, quibus fuerat inuolutum corpus.

Tertio, Cogitanti super his Petro Christus se ostendit, vnde dicebant Apostoli: (*Surrexit Dominus vere, & apparuit Simoni.*)

De Apparitione quinta.
Ibidem.

PRIMO, duobus Discipulis deinceps apparuit cum irent in

Emmaus, & de ipſo colloquerentur.

Secundo, Redarguit eorum incredulitatem; & Myſteria Paſſionis atque Reſurrectionis ipſis expoſuit : *(O ſtulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti ſunt Prophetæ. Nonne hæc oportuit pati Chriſtum , & ita intrare in gloriam ſuam ?)*

Tertio, Rogatus, cum eis manſit, fractoque ipſis pane diſparuit : qui ſubito in Ieruſalem reuerſi nuntiauerunt Apoſtolis, quomodo vidiſſent eum , & in fractione panis agnouiſſent.

De Apparitione ſexta.
Ioan. 20.

PRIMO, Diſcipuli omnes præter Thomam, domi congregati erant propter Iudæorum metum.

Secundo, Ingreſſus ianuis clauſis Chriſtus (*Stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis.*)

Tertio, Spiritum ſanctum eis dedit, & ait: (*Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c.)

De apparitione ſeptima.
Ibidem.

PRIMO, Sanctus Thomas, cum Apparitioni prædictæ

non interfuiſſet, proteſtatus erat: *(Niſi videro,* &c. *non credam.)*

Secundo, Poſt dies octo, iterum clauſis ianuis obtulit ſe videndum Chriſtus, & Thomæ dixit: *(Infer digitum tuum huc, & vide,* &c. & *noli eſſe incredulus, ſed fidelis.*)

Tertio, Exclamauit Thomas: *(Dominus meus, & Deus meus.)* Cui ſubintulit Chriſtus: *Beati qui non viderunt, & crediderunt.*

De Apparitione octaua.
Ioan. vltimo.

PRIMO, Palam ſe denuo fecit Chriſtus piſcantibus ſeptem Diſcipulis: qui, cum tota nocte

nil cepiſſent, iactum ad mandatum eius rete: (*Iam non valebant illud trahere præ multitudine piſcium.*)

Secundo, Per id miraculum, agnoſcens eum Ioannes ait Petro: (*Dominus eſt:*) qui confeſtim deſiliens in mare, ad Chriſtum acceſſit.

Tertio, Dedit eis, vt comederent panem & piſcem. Poſtea Petro, an ſe diligeret, ter interrogato, ſuum ouile commendauit: (*Paſce oues meas.*)

De Apparitione nona. Marc. vlt.

PRIMO, Ex Domini mandato abeunt diſcipuli ad montem Thabor.

Secundo, Iis apparens ille inquit: (*Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra.*)

Tertio, Mittens eos ad prædicandum per vniuerſum orbem, ſic mandauit: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.*)

De Apparitione decima.
1. Cor. 15.

DEINDE *viſus eſt pluſquam quingentis fratribus ſimul.*)

De Apparitione vndecima,
Ibidem.

APPARVIT deinde Iacobo.

De Apparitione duodecima.

APPARVISSE Chriſtum etiam Ioſepho ab Arimathia, legitur in hagiographis quibuſdam: & veriſimile eſt, atque meditatu pium.

De Apparitione decimatertia.
1. Corinth. 15.

APPARVIT & Beato Paulo poſt Aſcenſionem. (*Nouiſſime autem omnium tamquam abortiuo viſus eſt & mihi*) inquit ipſe. Apparuit etiam Patribus in limbo, quoad animam, & poſtquam inde educti ſunt.

Denique reſumpto corpore, apparebat paſſim Diſcipulis, & cum eis crebro verſabatur.

De Aſcenſione Chriſti. Act. 1.

PRIMO, Poſtquam iam per dies quadraginta multoties ſe Chriſtus Diſcipulis ſuis viuum exhibuiſſet: *(In multis argumentis,* &c. *loquens eis de regno Dei,)* miſit eos Hieroſolymam, vt promiſſum ſibi Spiritum ſanctum illic expectarent.

Secundo, Eduxit eos ad Olivueti montem: *(Et videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum.)*

Tertio, Iiſdem in cælum ſuſpicientibus dictum eſt per duos illos viros in veſtibus albis aſſiſtentes, quos Angelos fuiſſe credimus: (*Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? Hic* IESVS, *qui aſſumptus eſt a vobis in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum?*)

REGVLÆ ALIQVOT

AD MOTVS ANIMÆ, quos diuersi excitant spiritus, discernendos, vt boni solum admittantur, & pellantur mali.

ADVERTENDVM est, quod potissimũ conueniunt Exercitiis primæ hebdomadæ.

Prima regula est, Quod illis, qui facile peccant lethaliter, & peccatum peccato addunt, fere solet ini-

micus noſter illecebras carnis & ſenſuum delectationes obiicere, vt eos teneat peccatis plenos, ac ſemper cumulum adaugeat. Spiritus vero bonus e contrario conſcientiam illorum pungit aſſidue; & per ſynderesis rationiſque officium a peccando deterret.

Secunda, Quod aliis hominibus, qui ſe a vitiis & peccatis purgandos curant ſolicite, & in obſequii diuini ſtudio magis ac magis in dies promouent, immittit ſpiritus malignus moleſtias, ſcrupulos, triſtitias, rationes falſas, & alias id genus perturbationes, quibus profectum illum impediat. Spiritui au-

tem bono, ex oppoſito, proprium conſuetumque eſt recte agentibus animum ac vires addere, conſolari, deuotionis lacrymas ciere, illuſtrare mentem, & tranquillitatem dare, ſublatis obſtaculis omnibus, vt expeditius alacriuſque per opera bona ſemper vltra tendant.

Tertia, quod ſpiritualis proprie conſolatio tunc eſſe noſcitur, quando per internam quamdam motionem exardeſcit anima in amorem Creatoris ſui; nec iam creaturam vllam, niſi propter ipſum, poteſt diligere. Quando etiam lacrymæ funduntur, amorem illum prouocantes, ſiue ex dolore de peccatis

profluant, ſiue ex meditatione paſſionis Chriſti, ſiue alia ex cauſa qualibet, in Dei cultum & honorem recte ordinata. Poſtremo, conſolatio quoque dici poteſt, fidei, ſpei, & caritatis quodlibet augmentum. Item lætitia omnis, quæ animam ad cæleſtium rerum meditationem, ad ſtudium ſalutis, ad quietem & pacem cum Domino habendam, ſolet incitare.

Quarta, Quod ſpiritualis econtra deſolatio vocari debet, quæuis animæ obtenebratio, conturbatio, inſtigatio ad res infimas, ſeu terrenas; omnis denique inquietudo & agitatio, ſiue tentatio trahens in

diffidentiam de ſalute; & ſpem caritatemque expellens. Vnde ſe anima triſtari, tepeſcere, ac torpere ſentit, & de ipſius Dei Creatoris ſui clementia, prope deſperare. Sicut enim conſolationi opponitur deſolatio; ita etiam quæ ab vtraque oriuntur cogitationes, ſunt inter ſe prorſus oppoſitæ.

Quinta, Quod tempore deſolationis nihil deliberandum, aut innouandum eſt circa propoſitum animi, aut vitæ ſtatum; ſed in eis perſeuerandum, quæ fuerant prius conſtituta, puta præcedente die, vel hora conſolationis. cc Quemadmodum enim, dum fruitur quis

con-

conſolatione illa, quam diximus, non proprio ſuo, ſed boni ſpiritus inſtinctu regitur; ita, obuerſante ſibi deſolatione, agitur a malo ſpiritu, cuius inſtigatione nihil vnquam recte conficitur.

Sexta, Quod tametſi deſolatione affectus homo, priora ſua conſilia minime debet immutare; expediet tamen prouideri, & augeri ea, quæ contra deſolationis impulſum tendunt: qualia ſunt, inſiſtere orationi, cum diſcuſſione ſui, ac pœnitentiæ aliquid aſſumere.

Septima, Quod quamdiu premimur deſolatione, cogitandum

eſt, nos interim relinqui a Domino nobiſipſis, probationis cauſa; vt per naturales quoque vires inſultibus inimici noſtri obſiſtamus. Id quod poſſumus haud dubie, [dd] aſſiſtente nobis iugiter præſidio diuino, licet tunc nequaquam ſentiatur, eo quod feruorem priſtinum caritatis Dominus ſubtraxerit; relicta nihilo minus gratia, quæ ad bene operandum, & ad conſequendam ſalutem, ſatis eſſe queat.

Octaua, Quod hominem tentatione pulſatum, mire iuuat patientiæ ſeruandæ ſtudium, vt quæ vexationibus huiuſmodi proprie opponitur, & e diametro reſiſtit.

Accerſenda etiam ſpes eſt, & cogitatio adfuturæ breui conſolationis: ſi præſertim per ſanctos conatus in ſexta regula ſignatos, deſolationis impetus frangatur.

Nona, Quod cauſæ deſolationis tres ſunt præcipuæ. Prima, quia propter noſtram in ſpiritualibus ſtudiis ſeu Exercitiis tepiditatem atque acediam conſolatione diuina merito priuamur. Secunda; vt probemur quinam ſumus, & quomodo in Dei ſeruitium & honorem, abſque præſente quodam conſolationum donorumque ſpiritualium ſtipendio, noſmet impendimus. Tertia, vt certi plane ſi-

mus noſtrarum virium non eſſe, vel acquirere, vel retinere feruorem deuotionis, vehementiam amoris, abundantiam lacrymarum, aut aliam quamlibet internam conſolationem: ſed omnia hæc gratuita eſſe Dei dona; quæ ſi vendicemus nobis vt propria, ſuperbiæ & vanæ gloriæ crimen, non ſine ſalutis graui periculo, incurſuri ſumus.

Decima, Quod fruenti homini conſolatione, proſpiciendum eſt; quo ſe pacto gerere poterit, deſolatione deinceps occurrente: vt iam inde acrimoniam & robur animi mature comparet, ad impetum eius reprimendum.

Vndecima, Vt ille idem, affluente consolatione, seipsum deprimat ac vilifaciat quantum potest; reputando secum, quam imbellis quamque ignauus esse apparebit, desolatione impugnante, nisi per gratiæ & consolationis diuinæ opem cito subleuetur. Contra vero ille, quem desolatio molestat, æstimare debet, cum Dei gratia se posse plurimum; facileque aduersarios suos omnes deuicturum esse, dummodo in Dei virtute collocet spem suam, & animum suum corroboret.

Duodecima, Quod hostis noster naturam & morem mulie-

brem refert, quoad imbecillitatem virium, & animi peruicaciam. Nam ſicut femina cum viro rixans, ſi hunc conſpexerit, erecto & conſtanti vultu ſibi obſiſtere, abiicit illico animum, ac terga vertit; ſin vero timidum, ſugacemque eſſe animaduerterit, in extremam ſurgit audaciam, & in illum ferociter inuadit. Itidem conſueuit dæmon animo & robore plane deſtitui, quoties ſpiritualem athletam, corde imperterrito, ac fronte ardua, tentationibus videt reluctari. Sin autem trepidet, ad primos impetus ſuſtinendos, & quaſi animum deſpondeat; nulla eſt beſtia ſuper ter-

ram inimico illo tunc efferatior, acrior & pertinacior in hominem; vt cum pernicie noſtra malignæ obſtinatæque mentis ſuæ deſiderium adimpleat.

Decimatertia, Quod idem inimicus noſter morem inſequitur nequiſſimi cuiuſpiam amatoris, qui puellam honeſtorum parentum filiam vel vxorem viri alicuius probi volens ſeducere, ſummopere procurat, vt verba & conſilia ſua occulta ſint: nilque reformidat magis ac ægre fert, quam ſi puella patri ſuo, vel vxor marito illa patefaciat; cum ſciat hoc pacto de votis & conatibus ſuis actum eſſe.

Ad eumdem modum obnixe ſatagit diabolus , vt anima, quam circumuenire cupit ac perdere, fraudulentas ſuas ſuggeſtiones teneat ſecretas. Indignatur vero maxime & grauiſſime cruciatur , ſi cui vel confeſſionem audienti vel ſpirituali homini molimina ſua detegantur, a quibus ita excidere ſe funditus intelligit.

Decimaquarta , Quod ſolet etiam aduerſarius imitari aliquem belli ducem , qui obſeſſam arcem expugnare atque deprædari cupiens , explorata prius natura & munitione loci, debiliorem partem aggreditur: ſic nimirum & ille circuit

cuit animam, & callide inquirit, quarumnam virtutum præſidiis, moralium ſcilicet, aut theologicarum, ipſa vel munita vel deſtituta ſit: eaque potiſſimum parte machinis omnibus admotis irruit, ac ſubuertere nos ſperat, quam in nobis minus ceteris firmatam cuſtoditamque eſſe præuiderit.

Regulæ aliæ vtiles ad pleniorem ſpirituum diſcretionem; & ſecundæ hebdomadæ potiſſimum conuenientes.

PRIMA eſt, Quod proprium eſt Dei, & Angeli, cuiuſque boni, veram infundere ſpiritualem

lætitiam animæ, quam mouent, ſublata triſtitia & perturbatione omni, quam ingeſſit dæmon: cum hic e contrario ſophiſticis argumentis quibuſdam, veri ſpeciem præ ſe ferentibus, lætitiam illam in anima repertam, oppugnare ſoleat.

Secunda, Solius eſt Dei, conſolari animam, nulla præcedente conſolationis cauſa; cum ſit hoc proprium Creatoris, ſuam ingredi creaturam, & illam in amorem ſui totam conuertere, trahere, & mutare. Cauſam vero præcedere nullam tunc dicimus, quando nec ſenſibus, nec intellectui, neque volun-

tati nostræ quidquam obiectum est; quod eiusmodi consolationem causare ex se possit.

Tertia, Quoties præcessit consolationis causa, auctor eius potest existere tam malus Angelus, quam bonus; sed ad fines tendunt contrarios: bonus quidem, vt anima in boni cognitione & operatione magis proficiat; malus autem, vt male agat illa & pereat.

Quarta, Id moris est spiritui maligno, vt in lucis Angelum transfigurans sese, cognitis piis animæ votis, primum obsecundet, mox inde ad peruersa sua desideria illam alliciat. Simulat etenim ab initio,

bonas ſanctaſque hominis cogitationes ſequi & fouere; at deinde in occultas fallaciarum ſuarum pedicas paulatim tractum illaqueat.

Quinta, Sedulo & accurate excutiendæ ſunt cogitationes noſtræ, circa principium, medium, & finem ſuum; quæ tria ſi recte ſe habeant, Angeli boni argumentum eſt, cogitationes illas ſuggerentis; ſin autem per diſcurſum mentis aliquid offertur, vel ſequitur, quod ex ſe malum ſit, vel auocet a bono, vel ad minus bonum impellat, quam anima prius quærendo ſequi decreuiſſet, vel animam ipſam defatiget, angat ac perturbet, ſub-

lata quæ prius aderat, quiete, pace, & tranquillitate; euidens tunc erit indicium, auctorem eſſe cogitationis eiuſmodi ſpiritum malignum, vtpote vtilitati noſtræ ſemper aduerſantem.

Sexta, Quoties contingit in aliqua ſuggeſtione deprehendi hoſtem ex cauda ſua ſerpentina, id eſt, fine malo, quem ſemper nobis inſinuare ſtudet; tunc plurimum iuuat, reuoluere diſcurſum totum; & notare, quid ab initio prætexuerit bonæ cogitationis, & quomodo præcedentem ſpiritualis guſtus ſuauitatem, animi ſerenitatem, ſenſim amouere, ac venenum

ſuum infundere tentarit ; vt per huiuſmodi experimentum cognitæ illius fraudes facilius deinceps caueantur.

Septima eorum, qui promouent in bono ſalutis, animis ſe inſinuat vterque ſpiritus diuerſo modo : bonus quidem leniter, placide ac ſuauiter, ſicut aquæ ſtilla in ſpongiam illabens ; malus vero duriter, implacide & violenter, cum ſtrepitu quodam, ſicut imber decidens in petram : illis autem, qui in dies tendunt in deterius, oppoſitum prorſus vſuuenit. Cuius ſane diuerſitatis ratio eſt, quatenus Angelo vtrilibet ſimilis eſt vel diſſimilis animæ

ipſius diſpoſitio. Si enim contrariam ſibi eam alteruter ſpiritus inuenerit, cum ſtrepitu & pulſu, qui facile aduerti queat, ei ſe coniungit: ſi conformem vero, tamquam in propriam & apertam domum ſubit cum quiete.

Octaua, Quoties ſine præuia vlla cauſa conſolatio nobis adeſt, quamuis ei, tamquam diuinitus immiſſæ, vt ſupra dictum eſt, nihil fallaciæ ſubeſſe poſſit, debemus tamen attente ac ſolicite diſtinguere præſens conſolationis tempus a proximo ſequente, in quo anima feruet adhuc, & fauoris diuini nuper accepti ſentit reliquias. Nam

posteriore hoc tempore, frequenter accidit, vt vel ex habitu discursu, & iudicio proprio, vel ex boni aut mali spiritus instinctu, aliqua sentiamus vel deliberemus, quæ cum ab ipso Deo, citra medium non emanent, solerti indigent discussione, priusquam recipiant assensum, vel in opus veniant.

Regulæ nonnullæ in distribuendis eleemosynis seruandæ.

PRIMA, Si quid erogare libeat in homines genere vel amicitia coniunctos, ergà quos sentitur procliuior affectus; attendendæ erunt regulæ quatuor, quas ex par-

te circa electiones commemoraui-mus. Earum itaque prima hæc eſt; vt affectus erga tales meus recta proueniat ex amore Dei, quem certe amorem debeo ſentire in me, vt radicem eſſe & cauſam cuiuſcumque meæ affectionis erga cognatos & amicos omnes; ac operam dare, vt in hoc præſenti negotio præcipua ea ratio eluceſcat.

Secunda, Vt [ee] conſiderem, ſi quis alter, cui parem mecum ſtatum, ſeu perfectionis gradum optem, me conſulat ſuper negotio iſtiuſmodi, quam ego illi erogationis faciendæ dictaturus ſim rationem. Hac igitur & me vti par eſt.

Tertia, Vt cogitem, si mihi vitæ nunc exitus instaret, quid in hac re egisse vellem potissimum. Ita ergo agendum in præsentia decernam.

Quarta, Vt prospiciam similiter quid mallem in die iudicii a me fuisse super his transactum. Id quod & nunc citra dubium præeligam.

Quinta, Vt quoties ad personas, mihi humano aliquo vinculo coniunctas, affectum meum sentio magis inclinare, regulas quatuor prædictas sedulo expendam, & iuxta eas examinem affectum; nihil de eleemosyna, seu distributione fa-

cienda cogitans, donec ab animo, ſi quid non rectum ineſt, remouero.

Sexta, Quamuis facultates, diuino cultui & vſui Eccleſiaſtico dicatæ, citra culpam aſſumi poſſint, diſtribuendæ ab eo qui ad hoc miniſterium ſit vocatus; cum tamen plurimis, in determinanda propriis ſuis ſumptibus iuſta portione, ſoleat de exceſſu ſcrupulus incidere; operæprecium eſt iuxta regulas ſuperiores vitæ ſuæ ſtatum recte diſponere.

Septima, Propter rationes dictas, & alias pleraſque in adminiſtrandis iis quæ ad propriam per-

ſonam, conditionem, domum, aut familiam pertinent, optimum ac ſecuriſſimum eſt vnicuique, diſtributionis curam ſubeunti, vt ſuæ ſubtrahat commoditati quantum poteſt; ac ſeipſum proxime conformet ad exemplar Domini noſtri IESV Chriſti ſummi Pontificis: quandoquidem in tertio etiam Carthaginenſi Concilio, in quo interfuit Sanctus Auguſtinus, decretum fuit, ſupellectilem Epiſcopi vilem ac pauperem debere eſſe. Hoc idem in quolibet ſtatu ſeu vitæ genere prouideri conuenit, habita interim ratione perſonarum, & ſtatuum ipſorum: ſicut in matrimo-

nio exemplum præbent Sanctus Ioachimus & Sancta Anna; qui diuisis per annos singulos facultatibus suis in tres partes, pauperibus vnam erogabant, alteram dicabant in templi & diuini cultus ministerium, & tertiam postremo necessitati suæ reseruabant.

Quædam notatu digna de scrupulis, quos animæ dæmon iniicit, dignoscendis.

PRIMVM, Vulgo scrupulum appellant, quando, ex proprio liberi arbitrii motu & iudicio, aliquid concludimus peccatum esse, cum peccatum non sit, veluti si quis animaduertens se Crucem, ex

paleis humi figuratam, in tranſitu calcaſſe, crimini ſibi vertat. Hoc autem non ſcrupulus proprie, ſed iudicium potius erroneum vocari debet.

Secundum, Scrupulus proprie dicendus eſt, quoties poſt calcatam Crucem eiuſmodi, vel poſt cogitationem, loquelam, aut operationem aliquam, oboritur nobis extrinſecus peccati admiſſi ſuſpicio. Et quamuis altera ex parte veniat in mentem, nos minime peccaſſe; ambiguitatem tamen quamdam atque animi perturbationem ſentimus, a dæmone videlicet obtruſam.

Tertium, Prior ſcrupuli ſpecies, improprie ſic dicti, prorſus abhorrenda eſt, vt erroris plena. Poſterior vero per tempus aliquod (dum præſertim recens eſt vitæ melioris inſtitutio) animam rebus ſpiritualibus vacantem non parum iuuat, cum eam mirum in modum purget, atque ab omni peccati ſpecimine abducat, iuxta illud Diui Gregorii: *Bonarum mentium eſt, ibi culpam agnoſcere, vbi culpa non eſt.*

Quartum, Callide obſeruare ſolet inimicus, qualiſnam ſit animæ cuiuſuis conſcientia, craſſiorne, an delicatior. Et ſi quam inuenit deli-

catam, multo quoque delicatiorem efficere nititur, & in extremum quemdam redigere anxietatis gradum; vt ſic miſere turbatam a profectu ſpirituali tandem deiiciat.

Puta ſi animam nouerit, quæ peccato nulli conſentiat mortali, ſiue veniali, imo ne vmbram quidem (vt ſic dicamus) voluntarii peccati ſuſtinere queat; tunc, quoniam non poteſt veram peccati rationem illi obiicere, eo ſatagit adducere, vt peccatum ſibi eſſe credat quod reuera non eſt; cuiuſmodi eſt, de verbo aliquo, vel cogitatiuncula repentina. Craſſam e diuerſo

uerſo animam, ſeu conſcientiam, reddere craſſiorem ſtudet, vt quæ negligebat prius venialia peccata, mortalia quoque nunc parum curet, ac in dies minus reſpiciat.

Quintum, Vt anima progredi valeat in via ſpirituali, ad illius partis oppoſitum tendat neceſſe eſt, in quam inimicus tentat pertrahere: vt ſi laxiorem iſte conſcientiam facere adnititur, faciat illa ſtrictiorem: aut relaxet contra, ſi dæmon nimium velit reſtringere. Sic enim continget, vitatis extremæ vtriuſque partis periculis, animam ipſam in medio quodam quieto & ſecuro ſtatu iugiter manere.

Sexta, Quotiescumque homini, dicere aut agere aliquid volenti, quod ab Ecclesiæ vsu, vel maiorum nostrorum sensu, non dissonat, quodque tendit in Dei gloriam, obuiat extrinsecus suggestio dissuadens, ne dicat aut agat illud propositum, adducta vel vanæ gloriæ, vel mali alterius cuiusuis fucata quadam ratione; tunc ad Deum eleuanda mens est: sique appareat, ad eius gloriam spectare dictum aut factum eiusmodi, vel certe contrarium non esse, tendendum recta erit aduersus talem cogitationem, atque obstrepenti nobis inimico respondendum cum Diuo

Bernardo : *Nec propter te cœpi, nec propter te finiam.*

Regulæ aliquot ſeruandæ, vt cum orthodoxa Eccleſia vere ſentiamus.

PRIMA, Sublato proprio omni iudicio, tenendus eſt ſemper paratus promptuſque animus ad obediendum veræ Chriſti ſponſæ, ac ſanctæ matri noſtræ; quæ eſt orthodoxa, Catholica, & hierarchica Eccleſia.

Secunda, Laudare conuenit ſolitam fieri Sacerdoti confeſſionem peccatorum, & Euchariſtiæ ſacræ ſumptionem annuam vt mini-

mum: cum ſit laudabilius, octauo quoque die, aut ſemel ſaltem in menſe quolibet, ſeruatis interim conditionibus debitis, Sacramentum ipſius ſuſcipere.

Tertia, Commendare Chriſti fidelibus, vt frequenter ac deuote Miſſæ ſacrum ſeu ſacrificium audiant. Item cantus Eccleſiaſticos, pſalmos, & prolixas preces in templis, vel extra templa recitandas: tempora etiam probare, determinata officiis diuinis & precationibus quibuſcumque, vt ſunt quas vocamus horas canonicas.

Quarta, Laudare plurimum religionum ſtatus; atque cælibatum,

ſeu virginitatem matrimonio præferre.

Quinta, Comprobare vota religioſorum de ſeruanda caſtitate, paupertate, obedientiaque perpetua, cum aliis perfectionis & ſupererogationis operibus. Vbi obiter notandum eſt, quod cum voti ratio ad ea pertineat, quæ ad perfectionem ducunt vitæ Chriſtianæ; de aliis, quæ ab ipſa perfectione potius auertunt, vt de negotiatione, vel matrimonio, votum nunquam emittendum ſit.

Sexta, Laudare præterea reliquias, venerationem & inuocationem Sanctorum: item ſtatio-

nes, peregrinationeſque pias, indulgentias, iubilea, candelas in templis accendi ſolitas, & reliqua huiuſmodi pietatis ac deuotionis noſtræ adminicula.

Septima, Extollere abſtinentiæ ac ieiuniorum vſum; vt quadrageſimæ, quatuor temporum, vigiliarum, ſextæ feriæ, ſabbati, aliorumque pro deuotione ſuſceptorum: item ſpontaneas afflictiones ſui, quas pœnitentias dicimus, non internas ſolum, ſed etiam externas.

Octaua, Laudare inſuper templorum extructiones, atque ornamenta, nec non imagines, tam-

quam propter id, quod repræſentant, iure optimo venerandas.

Nona, Confirmare maxime omnia Eccleſiæ præcepta: nec impugnare vllo modo: ſed contra impugnantes, quæſitis vndique rationibus, prompte defendere.

Decima, Patrum etiam, ſeu Superiorum decreta, mandata, traditiones, ritus, & mores ſtudioſe probare. Licet autem non reperiatur vbique ea quæ deberet eſſe, morum integritas; ſi quis tamen, vel in publica concione, vel in populari commercio, ipſis obloquitur, generat potius damna & ſcandala, quam aliquid afferat remedii

aut vtilitatis ; cum nihil aliud ſequatur , niſi exaſperatio & obtrectatio populi aduerſus Principes ac Paſtores ſuos. Temperandum eſt igitur ab iſto inuectiuarum genere. Verumtamen, ſicut damnoſum eſt , primates ipſos abſentes, apud populum allatrare , atque proſcindere ; ita rurſus priuatim admonere eos, qui, ſi velint, mederi huic malo poſſunt, operæprecium videtur fore.

Vndecima, Doctrinam ſacram plurimi facere; tum eam , quæ Poſitiua dici ſolet, tum quæ Scholaſtica. Sicut enim Sanctis Doctoribus antiquis Hieronymo, Augu-

ſtino

ſtino, Gregorio, & conſimilibus, ſcopus fuit, ad amorem & cultum Dei amplectendum, animos mouere; ita peculiare eſt Beato Thomæ, Bonauenturæ, Magiſtro ſententiarum, & aliis recentioribus Theologis, dogmata ad ſalutem neceſſaria exactius tradere, atque definire, prout conuenit ſuis temporibus & poſteris, ad errores hæreſum confutandos. Siquidem Doctores huiuſmodi, vt ſunt tempore poſteriores, non ſolum Scripturæ ſacræ intelligentia præditi ſunt, & veterum auctorum iuuantur ſcriptis; ſed etiam cum influxu diuini luminis, Conciliorum ſanctioni-

Oo

bus, decretis, & variis Ecclesiæ sanctæ constitutionibus, ad salutis nostræ subsidium feliciter vtuntur.

Duodecima, Culpabilis est ac vitanda hominum, qui adhuc in terris viuunt, (quantumuis laudabilium) comparatio cum Sanctis & Beatis, dicendo: Iste est doctior Sancto Augustino: Ille est alter Sanctus Franciscus: Æqualis est Paulo sanctitate, aut aliqua virtute non est inferior, *&c.*

Decimatertia, Denique vt ipsi Ecclesiæ Catholicæ omnino vnanimes conformesque simus, si quid, quod oculis nostris apparet album, nigrum illa esse definierit,

debemus itidem, quod nigrum ſit, pronuntiare. Indubitate namque credendum eſt, eumdem eſſe Domini noſtri IESV Chriſti, & Eccleſiæ orthodoxæ, ſponſæ eius, ſpiritum, per quem gubernamur ac dirigimur ad ſalutem: neque alium eſſe Deum, qui olim tradidit Decalogi præcepta, & qui nunc temporis Eccleſiam hierarchicam inſtruit atque regit.

Decimaquarta, Aduertendum quoque eſt, quamquam veriſſimum ſit, nemini contingere ſalutem, niſi prædeſtinato; circumſpecte tamen ſuper hoc loquendum eſſe, ne forte gratiam ſeu præ-

deſtinationem Dei nimis extendentes, liberi arbitrii vires, & operum bonorum merita excludere velle videamur: vel e conuerſo, ne plus æquo hiſce tribuentes, illis interim derogemus.

Decimaquinta, Similem ob cauſam frequens de prædeſtinatione ſermo habendus non eſt: ſique incidat nonnunquam, ita temperari decet, vt nulla plebi audienti detur occaſio erroris, ac dicendi: Si de ſalute mea, vel damnatione iam definitum eſt; ſiue male ſiue bene agam, aliter euenire non poteſt: vnde ſolent multi opera bona negligere, & alia ſubſidia ſalutis.

Decimaſexta, Accidit etiam non raro, vt ex immodica fidei prædicatione & laude, adiecta diſtinctione aut explicatione nulla, anſam arripiat populus torpeſcendi circa bona quælibet opera, quæ fidem præeunt aut ſequuntur caritatis nexu efformatam.

Decimaſeptima, Neque itidem prædicandæ & inculcandæ gratiæ Dei vſque adeo inſiſtendum fuerit, vt ſerpere inde poſſit auditorum animis lethalis error, negata liberi arbitrii noſtri facultate. De gratia ergo ipſa diffuſe quidem loqui fas eſt, Deo aſpirante; ſed quatenus in gloriam eius vberiorem

redundat, idque iuxta modum conuenientem, noſtris præſertim temporibus, tam periculoſis: ne & liberi arbitrii vſus, & operum bonorum efficacia tollatur.

Decimaoctaua, Quamuis ſumme laudabile ſit atque vtile, ex dilectione pura inſeruire Deo; nihilo minus tamen valde commendandus eſt Maieſtatis diuinæ timor. Neque porro is timor ſolum, quem filialem appellamus, qui pius eſt ac ſanctus maxime; verum etiam alter, ſeruilis dictus. Quippe qui homini vtilis eſt admodum, & ſæpenumero neceſſarius, vt a mortali peccato, quando incidere

contingit: reſurgere prompte ſtudeamus: a quo, dum erimus immunes atque alieni, facilius patebit aſcenſus ad timorem illum filialem Deo penitus acceptum, qui nobis cum ipſo Deo vnionem amoris præſtat & conſeruat.

Quæ ab aliis impreſſis Exercitiorum exemplis variant, ex vtroque noſtro exemplari manuſcripto; in myſteriis autem vitæ Chriſti, etiam ex editione vulgata, emendata ſunt.

LOCA QVÆ EX DILIGENTI cum Hiſpanico autographo collatione adnotata ſunt in hac poſtrema editione.

EA *Patrum deputatio, quæ in V. Generali Congregatione pro recognoſcendo Directorio Exercitiorum inſtituta fuit; illud in primis propoſuit, vt antequam liber Exercitiorum denuo imprimeretur, cum Hiſpanico autographo, qui Romæ ſeruatur, diligenter conferretur; non vt noua quædam verſio fieret, ſed vt loca quædam accommodarentur, quæ in vulgata Latina editione ſubobſcura videbantur. Quod cum* R. P. N. *fieri mandaſſet; facta diligenti collatione, compertum eſt, Latinam editionem in paucis ab autographo diſcrepare. Iis igitur prætermiſſis, quæ parui momenti eſſe videbantur, ea tantum loca adnotari placuit, in quibus ſenſus ſubobſcurus cenſebatur, vel certe clarior hac noua verſione reddi poterat. Quæ omnia cum eſſent a* R. P. N. *cum Patribus Aſſiſtentibus diligenter examinata; ne vulgata editio, ob reuerentiam, quæ illi merito debetur, mutari videretur, ſatius viſum eſt, ſi in fine Exercitiorum loca omnia,*

quæ

quæ ſunt annotata, ponerentur literulis quibuſdam ſignata, quæ locis, in quibus facta eſt mutatio, reſponderent; vt facilius quæ in poſtrema hac editione fuerunt accommodata, reperiri a quolibet poſſent. Hic autem labor, vt ſperamus, maiorem quamdam lucem afferet iis qui Exercitia tractant: omnibuſque Societatis noſtræ hominibus, qui Exercitiorum vſum habere debent frequentiſſimum, non erit iniucundus. Romæ 25. Iunii MDXCVI.

Mandato R. P. N. Generalis,

IACOBVS DOMINICVS Secretarius.

IN ANNOTATIONIBVS XX.

QVÆ SVNT IN PRINCIPIO EXERCITIORVM.

PAGINA 20. *Annotatione quarta in fine, vbi dicitur:* Expedit nonnunquam [a] ſuccidi hebdomadam. *Senſus erit clarior ſi legatur:* Contrahi hebdomadam.

Pag. 22. *Annotatione octaua, vbi dicitur:* [b] In prioribus duabus hebdomadis. *lege:* Pro prioribus duabus hebdomadis.

Pag. 24. *Annotatione decima in fine, vbi habetur:* [c] Atque per Exercitia primæ hebdomadæ comprehenditur. *lege:* Atque Exercitiis primæ hebdomadæ reſpondet.

Pag. 31. *Annotatio decimaſeptima ita poni debet:* [d] Decimaſeptima. Perutile eſt, vt qui tradit Exercitia, quamuis inquirere ac ſcire non intendat pro-

prias alterius cogitationes & peccata ; certior tamen fideliter fiat de variis agitationibus & cogitationibus, quas varii ſpiritus immittunt. Perſpecto enim maiori aut minori eius profectu, nonnulla ſpiritualia Exercitia præſcribere illi poteſt, præſenti animæ neceſſitati opportuna.

In fundamento.

Pag. 42. *vbi dicitur:* [e] Prout libertati arbitrii noſtri ſubiectæ ſunt, & non prohibitæ. *clarius ex autographo dicatur:* Prout libertati arbitrii noſtri permiſſum eſt, & non prohibitum.

Pag. eadem. *circa finem fundamenti, vbi habetur:* [f] Sed conſentaneum eſt, ex omnibus ea demum quæ ad finem ducunt eligere ac deſiderare: *dicatur:* Sed conſentaneum eſt, ex omnibus ea demum, quæ ad finem, cuius gratia conditi ſumus, nos ducunt, eligere ac deſiderare.

In quinto exercitio primæ hebdomadæ.

Pag. 80. *in primo puncto:* [g] Et animas igneis quibuſdam corporibus, velut ergaſtulis, incluſas: *dicatur:* Et animas velut igneis quibuſdam corporibus, tamquam ergaſtulis, incluſas.

In Additionibus.

Pag. 84. *in prima Additione, vbi dicitur:* [h] Cogitem de hora, qua ſurgendum mihi erit, & de Exercitio faciendo: *ex autographo dicatur:* Cogitem de hora, qua ſurgendum mihi erit, Exercitii faciendi puncta breuiter animo retractans.

In Meditatione ſecundæ diei in ſecunda hebdomada.

Pag. 110. *in primo puncto:* [i] Inter quos me adeſſe fingam, tamquam pauperculum, eorum vtcumque neceſſitabus, *&c. addatur ex autographo:* Inter quos me adeſſe fingam, tamquam pauperculum & ſer-

uulum indignum, eos ſpectantem, contemplantem, & eorum neceſſitatibus cum reuerentia maxima famulantem.

In quinta Contemplatione.

Pag. 114. *in tertio puncto:* [k] Dulcedo animæ, diuinis donis, *&c. legatur:* Dulcedo, diuinitatis, animæ, eiuſque virtutum, ac ceterorum omnium iuxta rationem, *&c.*

In quinque Notandis.

Pag. 117. *in tertio:* [l] Superaddita circa Veſperas vna repetitione, & ſenſuum applicatione ante cœnam: *ex autographo:* Superaddita circa Veſperas vna repetitione, & poſtea ſenſuum applicatione ante cœnam.

In ſecunda die.

Pag. 120. [m] Et fuga in Ægyptum: *additur ex autographo:* Et fuga eiuſdem veluti exulantis in Ægyptum.

In Præludio poſt Contemplationem tertiæ diei.

Pag. 122. *Quod ibi dicitur de diſtinctione duplicis ſtatus, clarius ita ponetur ex autographo:* [n] Cum ſupra propoſitum fuerit exemplum Chriſti de vitæ genere, quod in mandatorum Dei obſeruatione conſiſtit, dum parentibus ſuis fuiſſe ſubditus memoratur, & primus, ſeu communis ſtatus appellatur; nunc idem ipſe Dominus formam videtur exhibere alterius, ſeu ſecundi ſtatus, perfectionem euangelicam afferentis, quando videlicet in templum ſe contulit, *&c.*

In Meditatione quartæ diei de tribus hominum claſſibus.

Pag. 132. *in fine primi Præludii:* [o] Sublato vtcumque noxio affectu rerum, vtpote ſalutis impedimento: *legatur:* Sublato vtcumque noxio affectu rei partæ, vtpote, *&c.*

Pag. 133. *in prima classe:* [p] Debitaque adminicula toto vitæ tempore non admouet: *Ex autographo:* Debitaque adminicula vſque ad horam mortis non admouet.

Pag. 134. *in tertia:* [q] Ac interim omnia relinquens integra, *&c. vſque ad finem. Ita ex autographo verti poteſt clarius:* Ac interim ita ſe gerit; vt qui omnia in affectu reliquerit, enitendo ſcilicet, neque hoc, neque aliud quidpiam expetere, niſi quantum diuini obſequii intuitus moueret; ita vt non aliam admittat relinquendæ aut retinendæ rei acquiſitæ cauſam, præter rationem ac deſiderium melius Deo Domino noſtro ſeruiendi.

Pag. 135. *in notando:* [r] Seruabimus tamen interea, *&c. vſque ad finem, in autographo ſic habetur:* Atque hoc ipſum optare, petere, & flagitare, ſpectato ſolum obſequio & gloria diuinæ ipſius bonitatis.

In ſecundo notando poſt duodecimam Meditationem.

Pag. 138. Secundo: [ſ] Quod inchoanda eſt, *&c. vſque ad finem. Omnis dubitandi ratio tollitur, ſi ita vertatur ex autographo:* Secundo, quod inchoanda eſt electionum diſcuſſio a contemplatione diſceſſus Chriſti ex Nazareth Iordanem verſus incluſiue, quæ fit quinto die, vt in ſequentibus declaratur.

In modo ſecundo bene eligendi.

Pag. 152. *in ſecunda regula:* [t] Secunda eſt conſiderare, *&c. vſque ad finem: clarius ita verti poteſt ex autographo:* Secunda eſt conſiderare, ſi quis mihi vir antea ignotus, & nunquam plane viſus, cui tamen nihil non perfectionis ineſſe cupiam, occurreret dubius ſuper electione huiuſmodi, quidnam ego illi faciendum & eligendum ad maiorem Dei gloriam, & maiorem animæ illius perfectionem, eſſem conſul-

turus: quo animaduerſo, id mihi agendum ducam, quod alteri ſuaderem.

In tertia hebdomada.

Pag. 157. *in titulo primæ contemplationis:* [u] Prima contemplatio fit in media nocte, *&c. addatur ex autographo:* Prima contemplatio de Chriſti Domini noſtri profectione a Bethania in Ieruſalem, & de geſtis vſque ad vltimam cœnam incluſiue, fit media nocte, & continet orationem præparatoriam.

Pag. 159. *in quarto puncto:* [x] Quartum, aduertere, quid iam inde, *&c. ita vertendum ex autographo:* Quartum, aduertere, quid Chriſtus Dominus noſter in humanitate patiatur, aut pati appetat, iuxta punctum, quod meditandum ſuſcipitur: vnde incipiam, & ipſe maximo conatu dolorem, mœſtitiam, & fletum mihi excitare: idemque curabo in ſubſequentibus punctis.

In prima Contemplatione quartæ hebdomadæ.

Pag. 177. *in primo præludio:* [y] Sepulto corpore: *ex autographo habetur:* Corpore ab anima ſeparato: *vox enim illa* (ſepulto) *non eſt, neque cohæret cum aliis.*

Pag. 179. *in quarto puncto:* [z] Quomodo Chriſti diuinitas Paſſionis & mortis tempore abſcondita: *in autographo habetur:* Quomodo Chriſti diuinitas, quæ Paſſionis tempore videbatur abſcondita, *&c.*

In Contemplatione ad acquirendum amorem.

Pag. 189. *in tertio puncto, poſt illa verba:* [aa] Laborantem quodammodo: *addantur hæc ex autographo:* Vt in cælis, elementis, plantis, frugibus, & animantibus, quatenus dat, *&c.*

De Conuerſione Magdalenæ.

In quinta regula de discretione spirituum.

Pag. 256. *verba illa:* [ee] Quemadmodum enim dum fruitur quis, *vsque ad finem: ita commodius verti possunt ex autographo:* Quemadmodum enim in consolatione bonus spiritus nos magis regit ac dirigit; ita in desolatione malus, cuius instigatione & consiliis nihil rectum decernere possumus.

In septima regula de discretione spirituum.

Pag. 258. *circa medium:* [dd] Assistente nobis iugiter præsidio diuino, licet tunc nequaquam sentiatur: *in autographo sic habetur:* Assistente nobis præsidio diuino, quod semper manet, licet tunc nequaquam sentiatur.

In secunda regula pro distribuendis eleemosynis.

Pag. 273. Secunda: [ee] Vt considerem, *&c. vsque ad finem, Hæc regula in autographo sic habetur:* Secunda, Vt considerem, si quis alter esset mihi plane ignotus, cui tamen pro hoc ministerio, & ipsius statu omnem perfectionis gradum exoptem; quam ego illum in hac distributione rationem sequi vellem ad maiorem Dei gloriam, & animæ suæ perfectionem, hac ipsa eadem mihi vtendum esse.

LAVS DEO.

BREVIS INDEX
MEDITATIONVM, ADDITIONVM,
ET NOTANDORVM, QVÆ HOC LIBRO continentur.

Prima hebdomada.

Hebdomada secunda.

Tertia hebdomada.

Quarta hebdomada.

Vitæ Domini noſtri IESV Chriſti Myſteria.

INDEX.

Regulæ vtiles.

FINIS.

